ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гаража

ҮНЭН

Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

(...069) | 1963 оной январиин 10, четверг | Сэн 2 мүнгэн

„Марс-1" ниидэһээр

Январиин 2-һоо 8 хүрэтэрхи үе соо „Марс-1" гэжэ автоматическа станцитай ээлжээтэ радио холбоон байгуулагдаа. Станцитай байгуулагдадаг радио холбоон тогтуурита һайн, телеметрическэ мэдээсэлнүүд найдамтайгаар абтана.

Январиин 9-эй үглөөнэй 8 часта „Марс-1" гэжэ автоматическа станци газарай нюруунһаа 28.563 мянган километр холо ошоод ябаа. (ТАСС)

...ЭД ХОНИШОД! ХОНИН БҮРИҺӨӨ ХУРЬГА АБАЖА, ТЭДЭНЭЭ ...ГАРЗА ХОРОЛТОГҮЙГӨӨР, ТОБИР ТАРГАНААР ТҮЛЖҮҮЛЭЭ

☆ ☆ ☆

Мүнөөдэрэй шухала асуудал

...УРЬГАДАА ҺАЙНААР, ГАРЗА ХОРОЛТОГҮЙГӨӨР ...ЛХЭ—КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ГОЛ ЗОРИЛГО

Л. ВЛАСОВ,
КПСС-эй обкомой секретарь, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ КПСС-эй обкомой бюрогой түрүүлэгшын орлогшо

...ан 1963 он—ту... ...элэймнай таба... ...тин Центральна ...ниин Пленумэй ...нүүдые бодото ...лжэ эхилхэ ту... ...ло. «СССР-эй ...гүүхэ, ара... партийна талаар хү...рэг хубилгаха тухай» КПСС-эй ...эй тогтоолые колхоз, совхозуу... управлениүүдтэ тээсгэн де...багаар болоһон партийна кон...рин дэмжээ. Пленумэй тогтоо... болгон, тус конференциүүдтэ ...еспубликын хүдөө ажахыда то...далые шүүмжэлхы ёһоор сэгнэ...онние мал ажахын продукт бү..., өөрынь үнэ эрид хямдаруулха ...болохо гэжэ шиидхэһэн байна. ...жалайнай гол һалбари—хо...ээбэрилгэдэ горитой хубилалта

...ҮРЭГ — АЖАХЫНУУДАЙ БАЯЛИГ

...нее нооһо, мяха абадаг гэшээ...овхозууд эдэ продуктнуудые бү...г болоходоо, тэдэнэй экономико..., арад зоннай эдеэ хоолой шү... дэлбэгээр абадаг болохо, про...да түүхэй эдшэе ехээр үгтэхэ ха...

...хар-Шэбэрэй, Зэдын, Баргажа...сад үйлдэбэриин управлениүү... ажахынуудай хонишодой дүй... хэрабал, манай эндэ хони...о ехээр абахада, алишье талаа...үрэгтэй байна. Энэнь ниимэ жэ...рагдана. Хориин управлениин ...оуудта абтаһан хонинай мяха... өөрынь үнэ 60 түхэриг...урэнэ. Харин нооһоной өөрынь ...рэгтэ болодог байха юм. Иимэ ...ликын үйлэдбэриин бусад уп...ше бии. Тиигэбэшье хонин ...ехэдөө эбэртэ бодо малайнгаа ...олошоруулха зорилго мартаха ...та боломжо, нөөсэлгэмнай яһала ...агэн доро эбэртэ бодо малаа, ... бури түргэнөөр олошоруулха ...шоруулха ёһотойшьебди. Тэдэ ...нудые хонидые зүбөөр үсхэбэрил...ел хангалтагүйгөөр хандадаг

...дэһээр колхоз, совхозуудта хо...ар үргэлжэ олошоржо, илангаяа ...то толгойн ехээр нэмэһэнэй ...оһон, мяхан элбэгээр абтаха ...у. Тиимэһээ энэ жэл бүхэндэ эхэ хо...заабол хурьга абажа түлжүүлхэ ...этэй хамта һүүлэй хоёр-гурбан ...а хонидоймнай тоо толгой хуу...н ехээр нэмэгдүүжэ байха юм.

...ЛАЙ ХҮГЖЭЛТЭ ЯАХАДАА ...ГШАА ЯБАНАГҮЙБ?

...н бүри хурьга олоор гарзалуул...ор дэлбэгээр һалаанаа нюуха дал...зарим худалша хойрог хонишод ... олоорoo һубайраа гэжэ шалта...имэһээ мүнөө эхэ хонидой отара ...хонин һубайрааб гэжэ дары эли...хойлхо шухала болоно. Үнгэрһэн ...й дүршэлһөө харахада, ходо һу... гэжэ байдаггүй. Хаа хаанагүй ...й түлые нарин нягтаар бүридхэ... гарза хоролтогүйгөөр түлжүүл...ла хэмжээ абаха ёһотойбди. ...улһан гү, али эхэ хони һубай...ээнгэ хамааруулан тон адли байха ээр...

...гадые һайнаар абажа, гарза хо...бэлүүлхэ гэшэ үйлэдбэриин ...дэл, партийна комитедүүдэй, ...правлени болон совхозуудай ди... партийна организацинуудай ...гаатай зорилго болоно.

...л ямараар абажа, хэр зэргэ һай... шаданабди—мяха, нооһо ...о худалдаха түсэбэй дүүргэлтэ ...н дулдыдаха, мүн хони олоор үс..., совхозуудай экономикые ...л дулдыдаха бшуу.

...ной түл абалгын үедэ хонишодной ...н зуу мянга гаран хурьга аба...ар түлжүүлхэ зэргэтэй. Тиимэ...ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэр...далаа зүбөөр эмхидхэжэ, эршэм...үүлхэ уялгатай болоно.

...олон бригаданууд мүнөө түл ... Хурьгадые һайнаар түлжүүл...эргэдэбэб гэжэ үшөө дэ... гаргажа үзэхэ шухала. Юуб гэ... һаа абтажа эхилээшье һаа, ...ьлнуудһай үшөөл урдамнай

...урьгадай байрые һайнаар ту... ...анхарал табиха хэрэгтэй. Хэр... ...ехээ һайнаар түхеэржэ бэ...

лэн болгоогүй байһан газарта барилгашадай бригаданууды эмхидхэжэ, байра дулаалха, мүн хаалта хаамжануудые, хобто кормушка гэхэ мэтэ түхеэрэлгэнүүдые бэлдэхэ хэрэгтэй хонишодто туһалха шухала.

ТҮРҮҮ ХОНИШОДҺОО ЖЭШЭЭ АБАГТЫ

Энэ жэлдэ хонин һурэгтэй үбһэ тэжээлээр урда урдыныхидаа һайнаар хангагданхай. Тиибэшье энээндэ һанаагаа амаржа болохогүй. Отара бүхэндэ даб дээрэ һара соо бардам хүрэхэ тэжээл зөөжэ абаха хэрэгтэй. Энэ жэлдэмнай саһан ехэ, харгы муу, ходо бордоһо түшээр байдагүй болоно. Хурьгадай түлэг абтажа эхилхэдэ, хонишод тон сүлөөгүй хүдэлхэ бшуу. Хэрбээ мүнөө хэрэгтэй үбһэ тэжээлээ зөөжэ абаагүй һаа, бэрхэтэй байдал тохёолдохол.

Хонишодой бригаданууда хурьга абалсаха хүнүүдые хүсэд томилхо, эхэ хонидой үһалуурие зүбөөр эмхидхэхэ, үбһэ тэжээлые гамтайгаар, ээзн ёһоор гаргашалха гэхэ мэтэ эдэ бүхы асуудалнуудһаа хонин ажалай энэ тон харюусалгатай хүдэлмэриин сүм дулдыдаха бшуу. Тиимэһээ эдэ асуудалнууд ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, тэдэнэй партийна организацинуудай гол анхаралда байха зэргэтэй.

Түрүү хонишодой бригаданууд үнгэрһэн жэлэйнгээ дүй дүршэлһөө һургаал абажа, түл абалгадаа һайнаар бэлдэжэ. СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Хэжэнгын совхозой ахалагша хонишон Цэнгэ Буянтуевай, мүн тэндэхи хонишон Түдэб Тушиновай даадаг бригадануудай хурьгадаа эмхитэй һайнаар абажа эхилэнхэй. Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин харьяата XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Данил Матвеевэй бригадынхид, Хориин управлениин Нарһатын совхозой, мүн Зэдын ажахынуудай хонишод түл абалгадаа һайнаар бэлдэһэн байна. Тиибэшье энээндэ хаа хаанагүй һайн бэлдэгээ гэхын аргагүй. Гэзгэлдэ ороһон хонишодой бригаданууда бодото туһаламжа хүргэхэ саг ерээ.

Түл һайнаар, гарзагүйгөөр абахын тула түрэхэ дүтэлһэн, хурьга хүхүүлжэ байһаншье, эхэ хонидые зүбөөр эдеэлүүлхэ, хурьгадаень шадамараар харуулалха шухала. Наука болон түрүү дүй дүршэлэй тодорхойлһоной ёһоор хурьга хүхүүлжэ байһан эхэ хонидто силос эдюулхэ һүтэй болохоһоо гадна, тэрэнэйнь шанаршье эрид һайжаржа, хурьганай бэедэ тон туһатай витамин элбэгтэй болодог байна. Энээнэй ашаар хурьгадай дотороо үбдэхэ, хүйтэ абахань һүрэгүй үсөөрнэ. Тиимэһээ түрэхэ дүтэлһэн, илангаяа нарай хурьгатай хонидто силос эдюулхэ тон шухала.

ЭХЭ ХОНИД, ХУРЬГАДАЙ ХАРУУҺА, ТЭЖЭЭЛДЭ — ГОЛ АНХАРАЛ

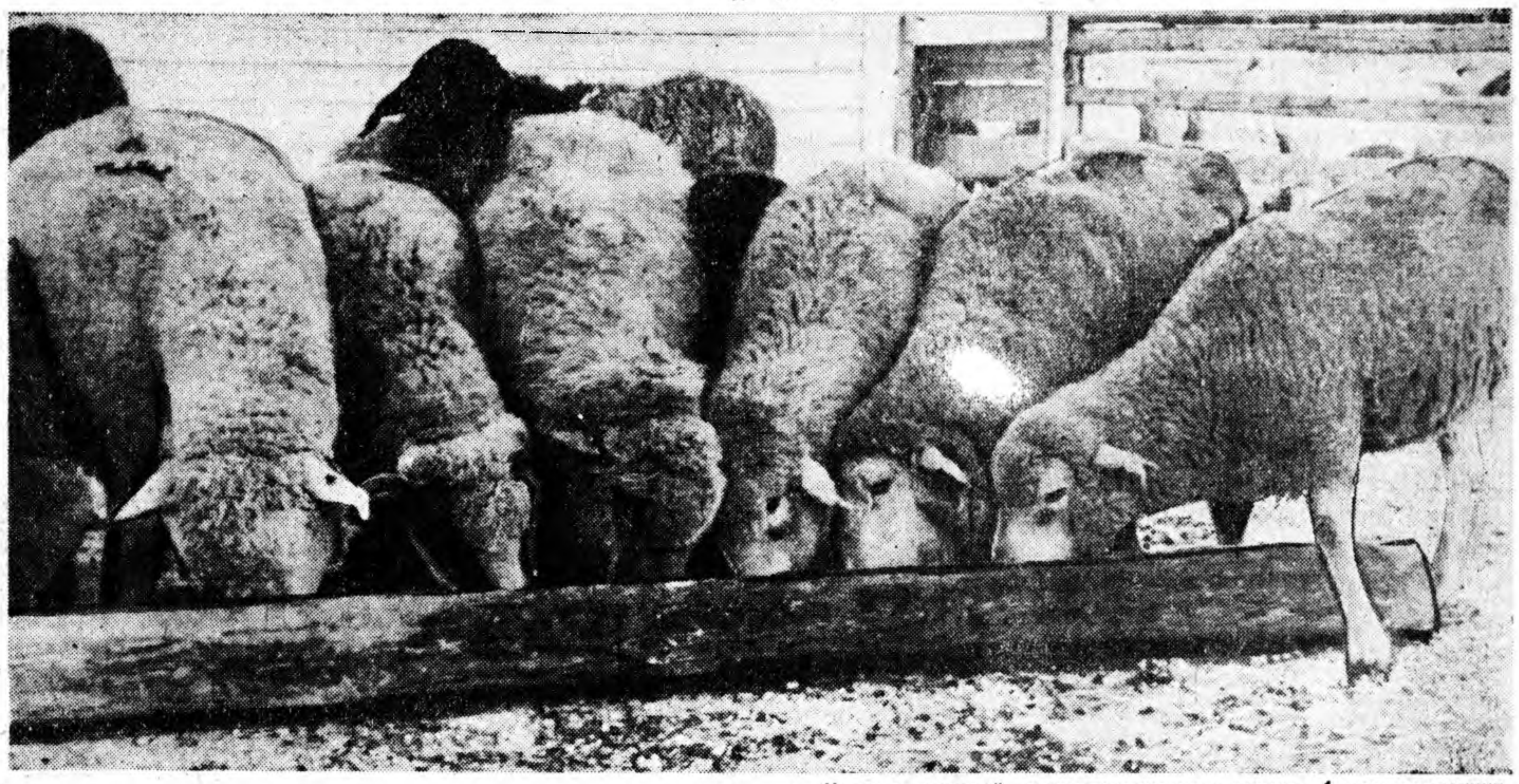
Энэ жэлдэ олонхи ажахынууд силос ехээр даража абанхай. Тэрэниие эхэ хонидой тэжээлэй рациондо заабол оруулха шухала. Абтаһан түлые гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхын тула нарай хурьгадта хоёр недели болоһонһоонь хойшо тусгаар ургуулһан зөөлэхэн ногоо эдюулхэ гээшэ шиидхэхы шанартай. Энээнэй ашаар авитаминоз, гэдэһэнэй үбшэн усадхагдана. Ажахы бүхэндэ тиимэ ногоо ургуулха арга боломжо бии. Гаргаша багатайгаар гидропонно аргаар ногоо ургуулха дүй дүршэлые ажахынуудта үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Энэ талаар Михайловскын һургуулиин һурагшадай үүсхэл тон һайшаалтай, энэнь республикын бүхы һургуулинуудташье дэмжэгдэхэ ёһэтэй гэжэ һанагдана. Колхоз, совхозуудай партийна комитедүүд болон комсомолой организацинууд энэ үүсхэлые али болохоор дэмжэжэ, хаа хаанагүй ногоо ургуулжа эхилхэ байна.

Хурьгадые бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ, шэгнүүрынь түргэн нэмэхэхын тула, илангаяа шадал тамир багатай хурьгадые элдэб эм, антибиотигуудаар тариха, тэжээлдэнь микроэлементнүүдые холижо эдюулхэ гээшэ баһал ехэ удха шанартай. Республикын ажахынуудта тиимэ хэрэгсэлнүүд яһала ехээршье бэлэдхэгдэнхэй.

Хонишодтоо саг үргэлжэ анхарал хандуулжа, тэдэнэй культурна болон ажаһуудалай эрилтые һайнаар дүүргэхэ, дулаан хубсаһаар хангаха түшаа үйлэдбэриин управлениүүд болон партийна комитедүүд, колхоз, совхозуудай партийна эхин организацинууд ехэхэн хүдэлмэри хэхэ ёһотой. Мүн хонишодой дунда медицинскэ туһаламжа һайжаруулха, шухала хэрэгтэй эд бараа худалдалгые һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Хурьга һайнаар абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлһэнэйнь түлөө хонишодые һайнаар урмашуулха гээшэ ёһо гуримые нарипаар сахижа, мүн тэдэнэй ажалайнь нэмэлтэ түлөөһые хаһа сагтань үгэжэ байха түшаа партийна организацинууд анхаралаа табиха болоно.

Бүхы хонишодой бригаданууд дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлээ. 1962 он республика дотороо хонин ажалые эрид хүгжөөхэ жэлнай болог лэ!

Ивалгын совхозой туршалгын-жэшээтэ ажахын 1-дэхи отделениин нүхэр Гармажаповай хүтэлбэридэг хонишодой бригада зуугаад хурьга абаад байна. Тус бригадын эхэ хонид һайнаар эдеэлүүлэгдэнэ, харууһалагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хурьгалһан хонид шэмэтэ тэжээлээр хөөллүүлагдажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Эгээл халуун хаһа ерээ

Мухар-Шэбэр. (Телефоноор абтаба). Эндэхи колхоз, совхозуудта түл абалга түлэг дундаа ябажа байна. Январь һарын гарахатай хамта ажахы бүхэнэй отарануудта хонид олоороо хурьгалжа эхилээд, хонишодой, мүн хурьгашадай ажалда эгээл халуун хаһань ерэбэ.

Илангаяа «Забайкалец» колхоздо олон түл абтаа. Мүнөө тус ажахыда 2500 гаран хурьган гараад, бүрин бүтэн түлжүүлэгдэжэ байна. Федор Родионовой даадаг отарада 500, Еремей Шадринай—400, Мелентий Маковеевэй отарада—350 хурьган абтанхай.

Мүн «Знамя Ленина» колхоздо хамта 1500 хурьган абтаа. Тус колхозой отара бүхэн хурьгадта эдюулхын тула 1500—2000 центнер һайхан үбһэ бэлдэнхэй юм. Тиихэдэ колхозой хонишод өөһэдынгөө хүсөөр отара бүхэндэ хурьгадай байра шэнээр нэмэжэ бариһан байна. Һаруул, сэбэр, үргэн байрада байлгагдаһан хурьгадынь тобироор түлжэнэ.

Б. Жамбалов, манай корр.

Январь соо 16000 хурьган

Сэлэнгын совхоз энэ жэл 27 мянган хониноо түл абаха юм. Хонин бүхэнһөө хурьга абахын түлөө совхозой хүдэлмэришэд энэ үедэ шангаар ажаллажа байна.

Мүнөө совхоздо бүхыдөө 2200 гаран хурьган абтанхай. Нарай хурьгадта шэмэтэ тэжээлһээ гадна, яһанай гурил, хөө, нарһанай шэлбүүһэ үгтэнэ.

Илангаяа 3-дахи, 4-дэхи фермэнүүдтэ түл абалга эмхитэйгээр эхилбэ. 3-дахи фермын Бальжинима Дамдиновай отарада 180 гаран, 4-дэхи фермын Дамба Аюшеевэй отарада 179 хурьган абтажа, кошарно-базова аргаар түлжүүлэгдэнэ. Эдэ нүхэдэй, мүн бусадшье отарануудта нарай хурьгадаа хонидойнгоо байрада тусхай таһалганууд соогуур байлгадаг.

Хурьгалха бүхы хонидоймнай хахадһаань олонхинь гэхэ гү, али 16 мянганиинь январь һарын туршада түрэхэ байна. Январиин янгинама хүйтэнэй үедэ эды олон хурьга абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлхын түлөө бүхы хүсөө элсүүлжэ байнабди.

И. Соколов,
Сэлэнгын совхозой ахалагша зоотехник.

Тобир түлнүүд абтана

Үнгэрһэн жэлэй туршада Заханинай «Красный Октябрь» колхоздо 100 хонин бүхэнһөө 60 хурьган абтаа. Зүгөөр бүри олон түл абтаха байгаад, элдэб шалтагаар хэдэн зуун хурьга гарзалуулжархиһан байнабди. Байра байдалнай муухай, эхэ хонидой туранхай дээрэһээ, мүн хонишодой, илангаяа хурьгашадай ажалда һулаар хандаһан ушарһаа боложо, олон түл гарзалшаһан юм.

Энэ жэлэй түл абалгада колхозоймнай хонишод яһала һайнаар бэлдээд, түрүүшын хурьгадые абажа эхилбэ. Илангаяа Даша-Цынгэ Дамбадоржиев, Петр Намсараевай, Ринчин Очировай отарануудта хони, хурьгадайнь байранууд зооветеринарна эрилтын ёһоор һайса заһабарилагдаа, үбһэ тэжээлынһые гүйсэд бэлдэгдээ.

Тэрэшэлэн минии даажа байдаг отара түл абалгадаа гүйсэд бэлдэһэнгүй һэн. Хурьгадай байха байра үргэдхэгдөө, зосоонь хашаа-клеткэнүүд, хобоо-кормушканууд түхеэрэгдөө. Мүн хурьгадта эдюулхэ һайхан үбһэн, минеральна тэжээл элбэг хүрэхөөр бэлдэгдээ.

Мүнөө үедэ хонидойнгоо хүсые бууруулхагүйн тула бэлшээридэ ехэ ябуулнагүйбди. Ехэнхи сагтаа газаа байлгадажа, һайса эдеэлүүлэгдээд, үдэ багта узагүүр ябуулагдана.

Эдэ мэтын шухала хүдэлмэриин хэгдэдэг ушарһаа түрүүшымнай түлнүүд өөдэргэн, тобир һайнаар абтажа байна. Мүнөө 60 гаран хурьган абтанхай. Хурьгадтаа дабһа, хөө, хирпиисын бутаргадаһа, нарһанай шэлбүүһэ үгэнэбди.

Отарадамнай 500 гаран хонин бии. Хонин бүриһөө хурьга абаха гэһэн зорилго бидэнэр заатагүй бэелүүлхэбди. Ажалдаа оролдосотойгоор хандадаг Ринчин Цыденов, Дулма Гончикова, Гончик Шагдуров гэгшэд хурьгашадаар хүдэлнэ. Мүн бишье эдэ нүхэдтөө туһалалсаха байнаб.

Колхозоймнай бусадшье отаранууда зуун хонин бүхэнһөө 100 хурьга абаха гэһэн шанга тэмсэл дэлгэрэнхэй.

Балдан Бадмаев.

ҺАНАА ЗОБОРИГҮЙ, ҺАЙН БЭЛЭДХЭЛТЭЙБДИ

Баргажанай совхозой директор Н. И. МАЛЫГИН иигэжэ хөөрэнэ

Хаа хаанагүй мүнөө хонидой түл абаха тон харюусалгатай, нилээд шанга хүдэлмэриин хаһа оробо гээшэ.

Манай совхоз Баргажанайнгаа бусад ажахынуудһаа хонин һүрэгөөр нэгэ бага үсөөн юм. Тиигэбэшье хонишодой жэлэй түрүүшын гурба һарын туршада зуун эхэ хонин бүриһөө заабол 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхын тула социалис мүрысөөндэ оролсобо. Искусственна үрэжүүлгын хэрэгжэлһэнэй ашаар гурбан отделенидэмнай хамта 8 мянган эхэ хонид январь, февраль, мартын тэн болотор хурьгалжа дүүрэхөөр хараалагдана. Үбэлэй эгээл һаари хүйтэн соогуур эды олон хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр, бүрин бүтэн түлжүүлхэ гээшэмнай бэлэхэн хэрэг бэшэ. Энээндэ эртэнһээ оролдосотой һайнаар бэлдэһэн, ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадаһан отара, бригаданууд лэ амжалта туйлаха бшуу.

Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы эхэ хонидой 11 отара түл абалгада үни хада түгэс бэлэн болоод, түрүүшын хурьгадые маарадуулжа эхилээ. Отара бүхэндэ хони, хурьгадай байра, дал хашаа һэлбэгдэн заһагдажа, дулаалагдаһан, зариманиинь шэнээр түхеэрэгдэһэн байна. Жэшээлхэдэ, хоёрдохи отделенидэ 300 хурьгадай байра, нэгэдэхи отделенидэ 500 эхэ хонидой байха дулаан хашаа шэнээр баригдаа юм. Хонишон нүхэд Г. Ожигов, И. Афанасьев гэгшэдэй отарануудта 900 хурьгадые эхэтэйнь суг сакман болгон түлжүүлхэ түхеэрэлгэтэй хоёр ехэ байра шэнээр барижа дүүргээбди.

Хурьгадай түлэг гаража захалхадань, үбһэ тэжээл зөөхэ, түлеэ залһа асарха гэхэ мэтэ элдэб ажал хүдэлмэридэ һаамарха туха сүлөө болодоггүй байнаинь элитэ. Гансал хонин, хурьгадаа хаһа сагтань һайнаар эдеэлүүлжэ, уһалжа, дэбдихэрыень урилжа, бухэлы үдэрөө бараха байна бшуу. Тиимэһээ отарануудта үбһэ тэжээлыень автомашина, тракторaар уридшалан зөөжэ, отара бүхэнэй газаа 2—3 һара соо бардам хүрэхэ үбһэ, зелёнко, һайхан һолоомо, нарһанай ногоон шэлбүүһэ гэхэ мэтэ бэлэдхэгдээ. Энэ жэл совхозоймнай урдынһиһаа ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ гээшэ. Үнгэрэгшэ 1962 ондо 75 мянган центнер үбһэн (тэрэ тоодо нарай, эхэ малда эдюулхээр 6925 центнер хүхэ ногоон, хүсы үбһэн), 4200 центнер зелёнко, 14 мянган центнер һолоомо хурягдажа абтанхай. Мүн 2,5 мянган центнер модоной ногоон набша намаа һайнаар дарагдажа абтаһан байна. Гадна түл абалгын үедэ нарай хурьгатай хонидтоо тус бүридэнь үдэрэй 2 килограмм силос эдюулхэбди.

Манай эндэ бүри ноябриин һүүл шахуу болотор саһан багэ байжа, хонин һүрэгнэй гол түлэб тараанай һууриида һайнаар адуулагдаа. Харин хэзли ехэтэй болоһон хонидоо үдэрынь байлгажа, үбһэ тэжээл эдюулжэ, модоной шэлбүүһэ үгэлсөөбди.

Совхоз соогоо түрүү хонишод Григорий Ожигов, Иван Афанасьев, Михаил Малыгин, Алексей Колмаков гэгшэдэй даадаг эхэ хонидой отаранууд үбэлжэлгэдөө, илангаяа түл абалгадаа һайнаар, шадамараар бэлдээ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Эдэнэр зуун эхэ хонин бүриһөө 105-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлхын тула хамсыгаа шамажа ороной. Харин нёдондо нүхэд Ожигов, Афанасьев гэгшэд үбһэ тэжээлээр дутамаг, саһан ехэ, бэрхэтэйшэг үбэлжэлгын байбашье, тус тустаа зуун эхэ хонин бүриһөө 92 хурьга түлжүүлээд, совхоз дотороо түрүү һуури эзэлһэн байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ совхозойхид бүхыдөө 6352 хурьга гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 71 хурьга түлжүүлһэн байбал, байгша ондо зуунһаа—зуу, хамта 8000 хурьга заабол абаха зорилготой.

Түл абалгын эхилхэһээ урдахана отделени бүхэндэ хонишод болон хурьга абалсаха хүнүүдые суглуулжа, зүблөөн-семинар үнгэргөө, тэндэ нарай хурьгадай харууһа, тэжээл яажа зүбөөр эмхидхэхэ тухай совхозой главна зоотехник нүхэр Доржиев, главна ветврач нүхэр Аксенов болон бусад тусхай лекци уншаа юм. Тэрэшэлэн отарануудта хурьга абалсаха хүнүүд мүнөө хүсэд томилогдожо, бэлдэжэ ошоод хүдэлжэ эхилэнхэй...

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, ... түл абалга эрхим... эдэ, бүхы хурьга... бүсэ гарза ... түлөө һайнаар ... һандань бата...

ЗАМАЙ ХОЛО РУУ УРЯАЛНАЛ, ЗАЛУУ НАҺАН

ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой пленумһээ

Һаяхан ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой зургаадахи пленум боложо, «ВЛКСМ-эй ЦК-гай ноябриин болон декабриин пленумүүдэй дүнгүүд ба комсомолой областной эмхиин зорилгонууд» гэһэн ВЛКСМ-эй обкомой секретарь М. М. Мулоновой элидхэл зүбшэн хэлсэгдэбэ. Мүн пленум дээрэ эмхидхэлэй асуудалнууд шиидхэгдэһэн байна.

⁂

Һаяхан ажалаа дүүргэһэн ВЛКСМ-эй ЦК-гай хоёрдохи пленум партийна органуудые хубилгаха ба манай ороной экономикые саашадань хүгжөөхэ талаар түрэл партиингаа хараалһан хэмжээ ябуулгануудые халуунаар дэмжэжэ, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ хаба шадалаа, халуун зүрхэеэ зорюулан оролдохыень бүхы залуушуулые уряалһан байна. Энэ ушарые хараадаа абан, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Пленум мүн лэ үйлэдбэриин шэнжэ харан комсомолой хүтэлбэрилхы органуудые хубилгаха тухай тогтоол абаа. Тэрэ тогтоолой үндэһөөр хүдөө ажахыда хабаатай комсомолшууд нэгэ эмхи болон нэгэдэхэ. Тиихэдэ промышленностьда хабаатай комсомолшууд мүн лэ нэгэ эмхи болгогдохоор хараалагдаа.

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАЯ!

Үнгэрһэн жэлдэ манай республикын ажалшад баян ургаса хуряаха талаар нилээд амжалта туйлаһан байна. Энэ амжалта туйлалганда комсомолшуудшье өөһэдынгөө хубитые оруулаа. Жэшээлхэдэ, кукуруза тарилгые абажа харахада, энэнь илангаяа эли. 36 мянган га газар дээрэ 257 комсомол-залуушуулай звенонууд кукуруза тарижа, дунда зэргээр гектарһаа 200 центнер ногоон набша хуряагаа. Суулгын совхозой Кондратюковой, Сэлэнгын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Очировай звенонууд илангаяа ехэ амжалта туйлаа. Комсомолшууд саашадаашье кукуруза тарилгые шефтээ абаха байһанаа баталан мэдүүлээ. Гадна һү, мяха, тоһо элбэгээр абаха тухай асуудал залуушуулай халуун анхаралһаа зайлаха ёһогүй гэжэ пленум дээрэ үгэ хэлэһэн Баргажанай совхозой комсомолой комитедэй секретарь **Попов,** «Пограничный» совхозой ажахын тоосоото хонишодой бригадын бригадир **Гармаев,** «Эрдэм» совхозой комсомолшуудай ударидагша **Бальжинимаев** болон бусад тэмдэглэһэн байна.

Гэхэ зуура, олонхи ажахынуудта һү болон мяха тушааха гүрэнэй түсэбүүд дүүргэгдэнэгүй. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, олон колхоз болон совхозуудай комсомолой эмхинүүд ажахын гол шухала асуудалда залуушуулые муугаар элсүүлнэ. Гэтэр зарим залуу малшад ажал дээрээ үльгэр жэшээ харуулна. Жэшээлхэдэ, Бэшүүрэй аймагай залуу тугалшан Ксения Афанасьева 11 һарын туршада харууһалһан тугалнуудаа 250—280 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэй болгожо шадаа. Мүн хүдөөгэй комсомолшууд гахай үсхэбэрилхэ асуудалда тон бага анхарал хандуулна. Тэдэнэй хүсөөр оройдоол 17 мянган толгой гахайнууд үнгэрэгшэ жэл тэжээгдэһэн байна. Иимэ эдэбхи үүсхэлгүйгөөр саашадаашье хүдэлөө һаа, бидэнэр ямаршье амжалта алишье хэрэгтэ туйлажа шадахагүйбди гэжэ Худариин совхозой комсомолой комитедэй секретарь **Волынцев** ехэ зүб тэмдэглээ. Хэрбээ комсомолшуудые бригада гү, али звено болгон эмхидхээд, гахайн мяха абалгые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хабаадуулга хадаа хүдөөгэй залуушуулай дайшалхы зорилго гэжэ тоологдоо. Мүнөө малай үбэлжэлгын халуун хаһада залуушуул, илангаяа комсомолшууд хүсэ шадалаа гамнангүй оролсожо, малаа үхүүлэнгүй ондо оруулха, нарай малнуудые бүрин бүтэн түлжүүлхэ, шэгнүүрынь эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулха зэргэтэй. Энээн тухай үгэ хэлэһэн ВЛКСМ-эй Бэшүүрэй райкомой секретарь **Лощинский,** Анаагай совхозой комсомолой комитедэй секретарь **Патархеев** болон бусад онсолон тэмдэглэһэн байна.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ҮҮРГЭ ЕХЭ

Гансашье хүдөө ажахы бэшэ, мүн манай республикын промышленность һүүлэй жэлнүүдтэ түргэн темпээр хүгжэжэ байнхай. Эндэшье комсомол залуушуулай үүргэ ба хубита нилээд ехэ. Гэбэшье гүнзэгы гээгдэлдэ ороһон промышленна предприятинууд үшөөл олон байһаар. Жэшээлхэдэ, «Буряткабель» завод дээрэ хуули буса юумэнүүдэй боложо байһан тухай тус заводой комсомолой комитедэй секретарь **Анцупов** пленумдэ сугларагшадта элидхээ. Электротүхеэрэлгын мууһаа боложо, мүн электроэнергиин таһалдагһаа дулдыдажа, заводой зарим цехүүд хэдэн хоногто хүдэлэнгүй байшадаг ушаршье үзэгдэнэ. Мүн үйлэдбэриин талмай яаха аргагүй багадана. Гэбэшье нүхэр Анцупов эдэ алдуу дутуунуудые заһаха, усадхаха хэрэгтэ комсомолой эмхинүүдэй ямар үүргэ дүүргэжэ байһан тухай хэлээгүйнь гэмшэлтэй. Гансашье «Бурят-кабель» заводто бэшэ, мүн бусадшье промышленна предприятинуудта хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудай нилээд ехэ байһан тухай үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Голодоһо гаргаха, продукциингаа шанар дээшэлүүлхэ талаар комсомолшуудай хэхэ хэрэг мүн лэ ехэ. Энэ талаар «Электромашина» заводой комсомолой комитет һайшаалтай үүсхэл гаргаһан байна. Тус заводто коммунис ажалай ударнигай нэрэ хүндэдэ хүртэһэн 115 комсомолшууд тоологдоно. Залуу хүдэлмэришэд Шангин, Тирских, Безбородов ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Уралан нарижуулгын талаар һорёондо өөһэдөө илан гарахаһаа гадна, нүхэдөөшье дахуулна. Бүхы республика абажа хараа һаа, 10 мянга гаран залуу хүдэлмэришэд түрүү зэргэдэ дабшалсана. Мүн 2 мянга шахуу комсомолшууд коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Тиихэдэ уралан нарижуулагшадта туһалха зорилготой 90 залуушуулай бригаданууд, ниитын 40 конструкторска бюронууд, залуу уралан нарижуулагшадай 80 гаран бригаданууд, комсомолой шалгалтын 200 шахуу постнууд болон рейдовэ бригаданууд тоологдоно. Энэ бага бэшэ хүсэн ямаршье орёо хүшэр асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаадаа һаа, предприятинуудай үйлэдбэриие эрид һайжаруулгада ехэхэн үүргэтэй байхань дамжаггүй. Тэдэниие зүбөөр, шадамараар ударидаха шухала. Энээн тухай предприятинуудай комсомолой комитедэй олон секретарьнууд хэлээ.

«ПРОЖЕКТОРЭЙ» ГЭРЭЛ УЛАМ ЯЛАРАГ

ВЛКСМ-эй ЦК-гай декабриин пленум партийна болон гүрэнэй шалгалтын органуудта туһалха зорилгоор бии болгогдоһон «комсомолой прожекторнүүдэй» хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулһан байна. Манайшье Буряад орондо иимэ «прожекторнүүдэй» гэрэл улам ялараг лэ гэһэн уряанууд үгэ хэлэгшэдэй олонхидой аманһаа зэдэлһэн байна. Анаагай совхозой комсомолой комитедэй секретарь **Патархеев** тодорхой жэшээ харуулан, иимэ түхэлэй ажал хүдэлмэриин ямар ехэ аша туһатай байһан тухай хөөрөө. Тэндэ байгуулагдаһан «прожекторнүүд» хуряалгын үедэ, техникэ заһабарилха хэрэгтэ, мүн малай үбэлжэлгэдэ гол анхаралаа хандуулжа, ажахын али бүхы дутуу дундануудые саг соонь элирүүлэн, үйлэдбэридэ нилээд ехэ аша туһа хүргэһэн тухайнь онсолон тэмдэглэгдээ. Гансашье хүдөө ажахыда бэшэ, мүн промышленна предприятинуудта «прожекторэй» гэрэл яларна. Элхиин автозаһабарилгын заводто бүлэг хүдэлмэришэд, инженернүүд болон технигүүдһээ бүридэһэн табан «прожектор» гэрэлээ үйлэдбэриин алишье һалбари тээшэ залана, хоёр шэнэ цех бариха хэрэгыень нилээд түргэдүүлэлсэһэн байна. Колхоз, совхоз болон промышленна предприятинуудта эмхидхэгдэһэн эдэ «прожекторнүүд» үйлэдбэриин бүхы асуудалнуудта хабааржа шадаха, саг үргэлжын ёһотой шалгалтын шэнэ арга мүн болоно гэжэ пленумдэ сугларагшад нэгэн дуугаар тэмдэглэхэ зуураа, хаа хаанагүй тэдэниие эмхидхэхэ, гэрэлыень улам ялагар, хурса болгохо шухала гэжэ заагаа.

ВЛКСМ-эй обкомой пленум кукуруза ургуулха, мяха абалгые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ комсомолшуудай үүргые ехэдхэхэ тухай асуудалые тон шухала гэжэ тэмдэглээ. Гэхэ зуура, олонхи комсомолой эдэбхитэд, райкомуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгые тодорхойгоор хүтэлбэрилөөгүй, ёһо тэдыгээр, саарһан дээрэ хээ болоод бэеһээ холо болгодог байһан ушарнуудтай эбсэшэгүй байхые онсолоо. Мүн хүтэлбэрилхы болон соёл сурталай хүдэлмэриин хэмжээнэй бирагүйе заагаа. Залуу малшад, кукурузашад болон хүдөө ажахын бусад хүдэлмэрилэгшэдтэ өөрынь тодорхой зорилгонуудые олгохо талаар соёл сурталай хүдэлмэриин муугаар ябуулагдажа байһан тухай хөөрөөн гараа.

Пленум дээрэ КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Хэлсэһэн асуудалнуудаараа пленум тодорхой тогтоол абаа.

А. Жамбалдоржиев.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын утаһа ээрэдэг цехэй эгээ залуу утаһа... Фалилеева тус цехтэ хоёр жэл хүдэлжэ байна. Тэрэ халаанайнгаа нормо 110 процент... дэг. Зураг дээрэ: коммунис ажалай ударник, комсомол Т. Фалилеева.

С. БАЛД...

Бүгэдэндэ үльгэр жэшээ харуулан

Коммунист. Энэ үгые дурдахадаа манай ой ухаанда тэрэ гэһээр шэн габьяата ажал хүдэлмэри, эрэлхэг зоримгой баатаршалга һанагдаад орхидог. Тиигэншьегүй яахаб даа. Эхэ орон доторнай гү, али дэлхэйшье дээрэ ажалша арад зоной аша туһада болоһон гайхамшагта ехэ хэрэгүүд түбхын түрүүндэ коммунистнуудай нэрэтэй сэхэ холбоотой гээшэ. Мүнөө республикынгаа ямаршье ажахыда ошоо һаа, хэнтэйшье зугаалаа һаа коммунистнуудай хэжэ, бүтээжэ байһан һайн һайхан хэрэгүүдые харахат, дуулахат.

Һаяхан Захааминай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозоор ябаад ерээ һэмди. Тэндэхи ажалшад хүдөө ажахыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ талаар партиингаа табиһан туйлай ехэ зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэн, үнгэрөөшэ жэл ажал хүдэлмэридөө бага бэшэ амжалтануудые туйлаһан юм. Урда жэлэйхидэ орходоо гүрэндэ нилээд ехэ продукци худалдагдаа, һү, нооһо, үндэгэ болон бусад продуктнуудые худалдаха түсэб, уялга саг болзорһоо урид дүүргэгдээ.

Хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абажа, гүрэндөө худалдахын түлөө тэмсэгшэдэй түрүү зэргэдэ колхозой коммунистнар ябана. Тэдэнэй олонхинь хамтын ажалай эгээл харюусалгатай участогуудта ажаллажа, бүгэдэндэ үльгэр жэшээ харуулнад.

Үнинэй коммунист, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай дүлэн соо хатуужаһан Очир Хонгорович Банзаракцаевые абаад үзэе. Дайнай һүүлдэ энэ нүхэрэй гэртээ бусажа ерэхэдэнь, нютагаархиниинь сомонойнгоо түрүүлэгшээр һунгаа юм. Тэндээ бараг һайнаар хүдэлжэ байтарнь 1953 он гаража, КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленум болоо бэлэй. Партиингаа Центральна Комитедэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр танилсаад байһан коммунист колхозойнгоо партийна организациин секретарьта ерэжэ, иигэжэ мэдүүлээ һэн:

— Түрэл партиингаа Центральна Комитедэй шиидхэбэринүүдээр танилсаад байхадаа, мал ажал дээрэ хүдэлхэ хүсэлтэйб.

Партийна организаци коммунистын гуйлтые хараадаа абажа, мал ажал дээрэ хүдэлхыень гаргаһан юм. Тэрэ гэһээр Очир Хонгорович мүнөө болотор ниитын малай тоо толгой олошоруулхын, тэрэнэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр оролдожо ябана. Жэлһээ жэл бүри ажал хүдэлмэридөө эрхим амжалта туйлажа, бүгэдын магтаалда хүртэдэг. Һүүлшын хэдэн жэлэй туршада хонишоноор хүдэлхэ зуураа, жэлдээ зуун эхэ хониһоо зууһаа үсөөн бэшэ хурьга абана, нооһо хайшалха, гүрэндэ тушааха түсэб, уялгаяа ходо дүүргэнэ. Үнгэрөөшэ жэл 100 эхэ хониһоо 100 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлээ. Бүхы хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлээд, мүнөө хурьгадые абажа эхилбэ.

— Урда жэлнүүдэйхидэ орходоо мал ажал дээрэ хүдэлхэдэ тад ондоо болоо. Ниитын малда үбһэ, тэжээл ехээр бэлдэгдэнэ, малшадай олзо доход бад байса нэмээ. Партиингаа Центральна Комитедэй мартын, ноябриин Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, ажал хүдэлмэридөө бүри һайн амжалтануудые туйлаха байхабди, — гэжэ Очир Хонгорович хөөрэнэ.

Хэдэн жэлэй урда Захааминай колхозуууд үндэгэ абаха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө хододоо дүүргэдэггүй байгаа юм. Тэрэнэй гол шалтагааниинь юун байгааб гэхэдэ, нэгэшье колхоздо шубуунай мүртэй фермэ байгаагүй. Шубуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэ хэншье һанаагаа табидаггүй һэн. Иимэ байдалда Ленинэйшье нэрэмжэтэ колхоз ороһон байгаа бшуу.

Энэниие хаража, зүрхөө үбдэжэ ябаһан коммунист Цыденжап Банзаракцаевич Дыжытов нэгэтэ колхозой правленидэ ерэжэ, шубуушан болохо дуратай байһан тухайгаа мэдүүлээ бэлэй. Тэрэ гэһээр Цыденжап Банзаракцаевич дүрбэдэхи жэлээ шубуушанаар хүдэлнэ. Ажал хүдэлмэридөө шэнэ шэнэ онол аргануудые, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэн, жэл бүри һайн амжалта туйлана. Үнгэрөөшэ жэл тахяа бүриһөөн 80 гаран үндэгэ абаа, гүрэндэ 48 мянган үндэгэ худалдаха түсэбтэй байгаад, 72 гаран мянгые худалдаа. Мүнөө тахяадынь үндэгэлжэ эхилэнхэй, гүрэндэ үндэгэн олоор худалдагдажа байна.

Адуун һүрэгые олоор үсхэбэрилжэ, ажал хүдэлмэридөө аша туһатайгаар хэрэглэхэ, гүрэн түрэдөө хүнгэн сэнтэй мяха ехээр худалдаха гэһэн партиингаа ЦК-гай һүүлэй үедэ табижа байһан зорилгонуудые зүбөөр ойлгоһон коммунист Павел Жаркой адуушанаар хүдэлхэ зуураа, эрхим амжалтануудые туйлажа гараа. 1962 ондо тэрэ даалгагдаһан 69 гүүнһээ 68 унага абажа, нэгэшье толгой хороонгүй түлжүүлээ. Мүнөө жэл гүүн бүриһөө заабол унага абажа, хүлэг болгохын түлөө тэмсэжэ байна.

Колхозой замай залуушадые нэрлэхэдээ коммунист Бадарха Гончиковой нэрэ дурдангүй гаража болохогүй. Нүхэр Гончиков арба гаран жэл механизатораар, тракторна бригадын бригадираар, колхозой партийна организациин секретаряар болон түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлһэн байха. Ажалша арад зондоо мал ажалай продукци ехээр үгэхэ гэһэн тон харюусалгатай зорилгонуудай табигдахада, нүхэр Гончиков өөрынгөө дураар ажахын тоосоото мяха-һүнэй фермые даажа абаа юм. Тиихэдээ фермэ дээрэхи ажал хүдэлмэри урдынхиһаа тад ондоогоор, шэнээр эмхидхээ. Фермынгээ бүхы малые гурбан янзын гүүртэ болгожо һалгаагаа. Нэгэдэхи гүүртэдэнь һү ехээр үгэдэг үнеэд суглуулагданхай. Энэ гүүртэдэ түрэһэн тугалнууд тэрэ гэһээр мяханай гүүртэдэ үгтэдэг. Тиимэһээ һүнэй гүүртэдэ һаагдаһан нэгэшье литр һүн гарзалагдангүй гүрэндэ тушаагдадаг. Мяханай гүүртэдэхи үнеэн бүхэндэ хоёр-гурбан тугал тэллэгдэжэ түлжүүлэгдэдэг. Тиигэжэ түлжүүлһэн тугал түргэн томо болодог, тэрээндэ уулгаха һү һаажа үлүү гарза гаргагдадаггүй. Тиигэжэ тугал энэ гүүртэдэ байлгагдаад, гурбадахи гүүртэдэ ошожо томо мал болоод, гүрэндэ тушаагдаха гү, али эмэ мал һаа фермэнүүдтэ үнеэн болохоор үгтэдэг.

Эбэртэ бодо мал дээрэхи ажал хүдэлмэри иимэ гуримаар эмхидхэхэдэ булюу һайн байһанаа мүнөө харуулжа байна. Нүхэр Гончиковой мяха-һүнэй фермэдэ үгтэһэн эбэртэ бодо малһаа нилээд ехэ мяха, һүн абтана. Тиихэдэ абтаһан продукциинь үнэ сэн хэды дахин хямда байха юм. Үнгэрөөшэ жэл нүхэр Гончиковой фермынхид мяха, һү болон бусад продуктнуудые абажа, гүрэндэ худалдаха түсэб, уялгануудаа үлүүлэн дүүргээ.

Гансашье дээрэ дурсагдаһан коммунистнар ажал хүдэлмэридөө аргагүй ехэ үүсхэл, оролдолго гаргажа, эрхим амжалтануудые туйлан, бүхы колхознигуудайнгаа дунда нэрэтэй солотой, хүндэтэй болоо бэшэ, баһал тиимэшүүгээр хүдэлдэг Коммунис партиин гэшүүд эндэ олон. Тэдэнэй тоодо тугалшан Валентина Гэрылова, һаалишан Дари Дулмаева, хонишод Дамнин-Цырен Ардаев, Илларион Яньков, мал адуулагшад Сергей Арданов, Николай Элыгостев, Гармажаб Балданов болон бусад оролсоно.

Ц. СУБАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Захааминай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү шубуушан, КПСС-эй гэшүүн, коммунис ажалай ударник Ц. Б. Дыжитов сугтаа хүдэлдэг нүхэдтэйгөө.

Хориин управлениһээ мэдээсэнэ

ТҮРҮҮ ҺААЛИШАН

Яруунын совхозой гурбадахи отделениин һаалишан Долгор Дашинимаева энэ ажалда ороһоор жэл хахад шахуу боложо байна. Тиибэшье ороһон сагһаа хойшо оролдосотой һайнаар ажаллаһанай ашаар түрүү һаалишан гэжэ алдаршанхай юм.

Үнгэрһэн жэлдэ харууһалжа байһан 21 үнеэдэйнгээ толгой бүриһөө 1785 литр һү һаажа, совхозойнгоо һаалишадай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ гараба. Нүхэр Дашанимаева гараад байһан шэнэ жэлдэ мүн лэ һү ехээр һааха зорилго урдаа табинхай.

ЭРХИМ МЕХАНИЗАТОР

Исэнгын совхозой трактор, машинын мастерской ороходо ажалай охин соробхилон байба. Эндэ хэдэн олон трактор задалжа, хабсаржа байһан олон механизаторнуудтай хамта совхозой түрүү трактористнуудай нэгэн Борис Андреевич Иванов хүдэлжэ байба.

Энэ нүхэрнай арба гаран жэлдэ трактор жолоодоходоо ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябадаг хүнүүдэй нэгэн. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн намар комбайнер Григорий Пермяновтой хамта 450 га таряа шанар һайнтайгаар хадаһан байна.

Мүнөө үедэ хойто мост хабсарха узелда өөрынгөө нүхэдтэй хүдэлжэ байхадаа, нүхэр Иванов заһабари һайнаар хэнэ.

— Хабар поли дээрэ трактор эбдэрбэл ямар һаад ушаруулхаб. Тиимэ тула ехэл оролдожо, нарилжа заһабари хэнэ гээшэбди, — гээд, Борис Андреевич хөөрэнэ.

ДААБАРЯА ҮЛҮҮЛБЭ

Хандагайн леспромхозой Наринай модо бэлэдхэлэй пунктын хүдэлмэришэд эрхимээр ажаллажа үнгэрһэн жэлдэ һайн амжалта туйлаһан байна.

Эдэнэрнай даабариин ёһоор жэл соо 131.600 кубометр модо гүрэндөө үгэхэ байһан аад, харин 142.000 кубометр уһанай эрьедэ буулгажа шадаба. Тэдэ энэньшье гайхалгүй. Наринайхид коммунис ажалай коллектив гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй пункт ха юм.

Түрүү коллектив соо баһа түрүү бригаданууд олон бии бшуу. Тэдэнэй тоодо И. Капорскиин, Г. Кабашный, В. Шань гэгшэдэй мастерска участогуудые дурдаха хэрэгтэй. Эдэнэй хүдэлмэришэд хамагһаа ехээр модо отолһон, бэлэдхэһэн байна.

П. ГАЛДАНОВ.

Соведүүдэй һунгалтые угтуулан

Союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй, нютагай — хизаарнуудай, областьнуудай, округуудай, районуудай, городуудай, сельскэ болон поселогуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй һунгалтада совет хүнүүд бэлэдхэжэ орохонь, Россин Федерацида һунгалта 1963 оной мартын 3-най воскресенидэ үнгэргэгдэхэнь.

Соведүүдэй һунгалта ороной ажабайдалда хододоол политическэ шухала удха шанартай байдаг. Долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлые амжалтатайгаар түгэсхөөд, долоон жэлэй табадахи жэлдэ манай Эхэ ороной орожо байһан үдэрнүүдтэ мүнөөнэй һунгалтада бэлэдхэл эхилхэнь. Манай Совет ороной ямаршье хизаарые абаад үзөө һаамнай хаа хаанагүй политическэ, ажалай угаа ехэ дэбжэлтэ боложо байна. КПСС-эй XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, партиин шэнэ Программые — СССР-тэ коммунизм байгуулха программые бэелүүлхын тулада Совет ороной олон миллион ажалшад хаа хаанагүй зоригжолтойгоор ажаллажа байна.

Социалис гүрэнэйнгөө хүсэ шадалые бэхижүүлхын тулада бүхы совет арадууд Коммунис партиингаа хүтэлбэреэр нэгэн адли эрмэлзэлгэтэйгээр, оролдосо ехэтэйгээр ажаллана. Жэл ерэхэ тудам манай промышленность шууд түргэн ургана. Промышленностиин олон янзын түхэлэй продукци бүтээжэ гаргалгын хэмжээгээр бидэнэр Европын гол оронуудые үни ахижа гараад, США-е хүсэхээ ябанабди. Урда жэлнүүдэйхидэ орходоо нилээд ехэ орооһо таряа манай полинууд дээрэһээ мүнөө бидэнэр хуряажа абадаг болообди. Эдэ бүгэдэ түүхэтэ зохёон байгуулхы хэрэгтэ арадые бодхоон жагсааһан ленинскэ партиин, Соведүүдэй засагай ажал ябуулгын гайхамшагта үрэ дүн болоно.

Соведүүдэй засаг хадаа ажабайдалай өөрынь хүгжэлтын, арадай эрхэ сүлөөе хүсэдөөр эмхидхэлгын үрэ дүн болоно гэжэ В. И. Ленин нэрлээ һэн. Коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулжа байһан үедэ олониитын өөһэдэйнь түлөөлэгдэдэг орган болотшо Соведүүдэй үүргэ бүри ехээр дээшэлнэ. Соведүүд хадаа арадай бүгэдэ ниитын организаци, тэрэнэй бата нэгэдэлэй бэелэл мүн болоно. Тэдэнэй ажал ябуулгада үргэн олон арад зон олоороо сэхэ хабаададаг байна. Үнгэрһэн һунгалтын үедэ СССР дотор имагтал нютагай Соведүүдтэ 1 миллион 820 мянга гаран депутат һунгагдаһан байгаа гэжэ мэдээжэ. Мүнөө тэдэнэй тоо бүри олон болохо.

Арадай түлөөлэлгын түхэл маяг болотшо Соведүүдтэ шэнэ шэнэ миллион ажалшадай түлөөлэгдэн орожо, гүрэниие хүтэлбэрилгын һургаал абахын тулада, совет һунгуулиин системын демократическа гол ёһонуудые улам хүгжөөхын тулада Соведүүдые улам саашадань нарижуулан һайжаруулха гээшэ өөрымнай зорилго гэжэ Коммунис парти тоолоно.

Шэнэ эрхэ байдалда Соведүүдэй хүдэлмэриин шэнжэ шанар, тэдэнэй ажал ябуулгын гол ёһонууд бүри ехээр хубилна, тайлбарилан хэлэбэл, обществын ажабайдалда тэдэнэй эзэлдэг һуури, дүүргэдэг үүргэнь ондоо болоно гэжэ Совет ороной бодото байдалай баримтанууд үнэмшэсэтэйгөөр гэршэлжэ үгэнэ. Энэ хадаа арадай гансал засагаа бэелүүлхэ органууд бэшэ, тэдэнэй хүдэлмэридэ эмхидхэхы үүсхэл эдэбхи, ороной экономикые эмхидхэлгэдэ, арадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ олониитын өөһэдынь хабаадалга Соведүүдэй хүдэлмэридэ бүри ехээр харгададаг боложо байна. **«Соведүүдэй эрхэ түлөөлэлгын талаар бүри үргэн болгогдохо. Ёһото арадай засагые шэнжэлэн харуулхадаа, экономическа ба социальна ажабайдалые ударидаха бодото хүдэлмэри бэелүүлдэг «ажалша нэгэдэлнүүд» болохо юм гэжэ Маркс Ленин хоёр хэлэдэг һэн. Соведүүд саашадаа хүгжэхэдөө эгээл тиимэ болохо байна»** гэжэ Н. С. Хрущев КПСС-эй XXII съезд дээрэ тэмдэглээ һэн.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүд Соведүүдэй хүдэлмэриие үндэһөөрнь һайжаруулха ехэ хараа замуудые нээжэ үгэнэ. Эдэ шиидхэбэринүүд советскэ обществын хүгжэлтын шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ үүсхэл эдэбхитэйгээр, ленинскэ ёһоор хандалгые харуулна. Пленумэй шиидхэбэриин ёһоор партийна болон советскэ органуудые үйлэдбэриин шэнжэ баримталан шэнэдхэн хубилгаха, тэрэшэлэн арадай хиналтын ленинскэ гол ёһые һэргээхэ гээшэ Соведүүдэй хүдэлмэридэ һайнаар нүлөөлхэ, тэдэнэй ажал ябуулгые шэнэ зохёон байгуулхы шэнжэтэй болгохо байна.

Союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй мүнөөнэй һунгалтанууд урда тээхи һунгалтануудта орходоо хэдэ хэдэн онсо илгаатай байха. Манайда арадай материальна байдалай һайжарха тудам орон дотор хүн зоной тоо олон болоно, тэрээнһээ уламжалан һунгуулиин округуудай тоо олон болохо байна. Партийна болон советскэ органуудые үйлэдбэриин шэнжэ баримталан шэнэдхэн хубилгалгаһаа уламжалан, город болон хүдөөдэ һунгуулиин ами амяараа округууд байгуулагдаха болоно. Һунгагдаха депутадуудай тооее олон болгохо ябадал хараада абтажа, түлөөлэлгын нормо хубилгагдахаар хараалагдана. Орон дотор районуудай нилээд ехээр томодхогдожо,— тэдэнэй тоогой хоёр шахуу дахин үсөөн болоһон, хэдэ хэдэн газарта сельсоведүүдэй томодхогдоһон болобошье, нютагай Соведүүдэй депутадуудай юрэнхы тоо олон болохо юм.

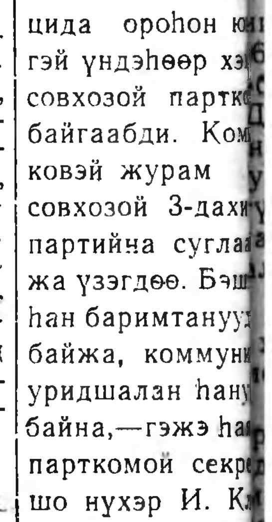
Союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй ээлжээтэ һунгалтануудта бэлэдхэхэдээ, манай Соведүүд предприятинуудай, барилганууд, колхоз, совхозуудай хүдэлмэриие бүри гүнзэгыгөөр шэнжэлэн мэдэхэ, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань дэбжээхын тулада бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ үүргэтэй. Ажалшадай байдал улам һайжаруулха, болбосоролыень дээшэлүүлхэ, гэр байрын, культурно-ажаһуудалай барилгын түсэбүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ хамаатай асуудалнуудта Соведүүд гол анхаралаа хандуулха зэргэтэй.

Һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ Соведүүдэй хүдэлмэри али бүхы талаһаа зүбшэн хэлсэхэ, шэнэ эрхэ байдалда тэдэнэй хүдэлмэриие хубилгаха хэрэгтэ али бүхы туһаламжа үзүүлхэ, мүн дутуу дундануудые хурсаар шүүмжэлхэ, хойрог нобшо ябадал гаргалгые, ажалшадай хэрэглэмжэдэ анхарал багатайгаар хандалгые эрид шууд зайсуулха шухала.

Соведүүдэй һунгалтада дары бэлэдхэжэ орохо, агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай зорилго болоно. Агитаторнууд болон пропагандистнууд предприятинуудта, барилганууудта, колхоз, совхозуудта, эмхи зургаануудта, агитпунктнуудта, һунгагшадай гэр байрануудта хөөрэлдөөнүүдые хэхэдээ, социалис демократиин хүгжэлтэ тухай, ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые дэбжээхэ, арадай байдал һайжаруулха тухай парти, правительствын ямар ехэ оролдолго гаргадаг тухай хэлэжэ үгэхэ зэргэтэй. Коммунизм байгуулагша совет арадай гайхамшагта илалтанууд тухай, эб найрамдалые болон арадуудай аюулгүй байдалые шууд сэхээр хамгаалжа байһан Совет гүрэнэй гадаадын политикын амжалтанууд тухай дүлэтэмэ үгэнүүдые тэдэнэр олониитын дунда дэлгэрүүлэг лэ.

Һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ партийна организацинуудай хэхэ бүхы ниитэ-политическэ хүдэлмэри Коммунис партиие, Совет гүрэниие тойруулан олониитые улам нягтаар жагсааха, коммунис байгуулалтада шэнэ амжалтануудые туйлаха хэрэгтэ туһалха ушартай.

(«Правдын» январиин 8-най түрүү бэшэг).

...РЯАД ҮНЭН

... нюур

...оинн 10.

АДУУН ҺҮРЭГ ОЛОШОРОГ ЛЭ

Энэ нүхэрнай арбаад шахуу жэлдэ адуун һүрэгые хаража, тэдэнээ ходо тарганаар ондо оруулдаг, унагашье яһала олоор абадаг алдартай юм.

—Иимэ шанга хүйтэндэ үдэр һүнигүй адуу манаха гээшэмнай гайтайхан байна. Тиигэбэшье һаань, эдэнэйнгээ хүсэ шадалые табюулхагүй, тобир тарган ондо оруулхын тула яһалал оролдонобди. Һүрэг соогоо бүхыдөө 255 толгой адуу гурбан хүн ээлжээгээр адуулдагбди. Үнгэрэгшэ жэлдэ 68 гүүнһээ 66 унаган түлжүүлэгдээ һэн. Гүүдэйнгээ олон байбал, унага бүри олоор абаха һэмди,—гэжэ адуушан нүхэр Жаркой хөөрэнэ.

Нээрээшье, тус колхоздо адуу моридынь яһала олон аад, гүүд үсөөн байна. Артельдэнь бүхыдөө 424 толгой адуу морид, тэдэнэй оройдоо 68-ниинь гүүд юм. Тиимэһээ ойрын 2-3 жэлдэ гүүдэйнгээ тоое эрид олошоруулжа, бэлшээриин адуун һүрэгые 400—500 толгойдо хүргэхэ гээшэ гол зорилго болоно. Мүн бригада, фермэ, отарануудта 150—200 моридтой болохо байна. Адуун һүрэгөө олон болгоод. жэл бүри 400—500 центнер хямда сэнтэй, һайн шанартай мяха абажа, гүрэндөө худалдаха, зонойнгоошье хэрэглэмжые хангаха бшуу. Харин үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхин мориной 130 центнер мяха гүрэндөө худалдаа.

—Манайшни эндэ үбэл, зуншье адуун һүрэгые олоор бэлшээхэ эдинсэ хагда, ногоотой үргэн уужам газар дайда бии гээшэ даа. Адуу моридтоо анхарал табижа, зүбөөр лэ үсхэбэрилхэ, үүлтэрыень һайжаруулха, түрэхэ гүүд, унага, даагадта хубаариинь зэргээр үбһэ тэжээл эдюулдэг болохо ёһотойбди,—гэжэ колхозой хоёрдохи адуушан Максим Никифорович Мордоленов хөөрэнэ.

Д-Н. Жундуев,
колхозой тоо бүридхэлшэ.

Захааминай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз.

Ноёхон нютагай һонин

Ноёхоной сомоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин агитколлективтэ 32 багшанар, медицинын хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, колхознигууд агитатораар хүдэлнэ.

Эдэнэр партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй материалаар хүдөө зоной, илангаяа малшад, механизаторнуудай дунда удха түгэс хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Багшанар-агитаторнууд Будаева А. Г., Улымжиева Д. Б., түсэблэгшэ — экономист Бадмаев Г. Б., агроном Николаев гэгшэд артелиингээ ажабайдалһаа тодорхой жэшээнүүдые, тоо баримтануудые шадамараар хэрэглэн, тус тустаа гурба-дүрбэн хөөрэлдөө үнгэргөө.

***

Ноёхоной колхоздо барилгын ажал үргэн далайсатайгаар ябуулагдана. Һүүлэй хоёр жэлдэ Согоото, Сарам, Шэбэр, Моностой, Цорон гэжэ нютагуудта малшадай байха шэнэ гэрнүүд баригдаа, колхозой түб тосхондо 4 таһалгатай гостиница бодхоогдоо.

Ниитынгээ адуу малые зохисотой дулаан хото хорёогоор хангаха хэрэгтэ мүн лэ ехэхэн анхарал хандуулагдана. Жэшээлхэдэ, 1962 оной туршада Түхэм нютагта 200 толгой үхэрэй байра баригдаһан, тэндэнь «ёлочко» түхэлэй түхеэрэлгэ хэгдээ. Дээдэ Моностойдо 800 хониной багтаамжатай шэнэ байра түхеэрэгдээ.

Барилгын хүдэлмэридэ шударгы колхозой эрхим дархашуул Дамдин Буянтуев, хуушанай уран дархан гэжэ суурхаһан Цыремпил Биликтуев, залуу дархан Цырен Доржиев гэгшэд колхозой правлениин болон партийна комитедэй зүгһөө баясхаланда хүртэдэг.

***

Колхозой түб тосхондо 20 точкотой автоматическа телефонно станци байгуулагдажа байна.

Р. Далаев.

…ушан үбгэнэй габьяата ажал

хадань, тэсэхэ аргамгүй. Тиимэһээ намайе адуушан лэ болгогты,—гэжэ Цырен Аюшеев мэдүүлһэн байгаа.

Тиигээд уданшьегүй адуушан болоо һэн. Тэрэ гэһээр 16-дахи жэлээ Анаагай совхозой 5-дахи отделениин адуушанаар хүдэлжэ ябана.

Цырен Аюшеевэй харууһалдаг адуун һүрэг арьбантай, далантайгаар ондоородог, абаһан унагадынь гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэдэг. Мүнөөшье Булаг гэжэ газарта харууһалдаг зуу гаран адууниинь тобир тарганууд бэлшэжэ байна.

Жаран табадахи жэлэйнгээ саһа гэшхэбэшье, Цырен Аюшеев үшөөл хүнгэн зандаа, харша мори унажархёод, эмниг дошхон адуун һүрэгөө үдэр һүнигүй манажа ябадаг.

—Галиин баабай адууғаа харууһалһаар лэ гээшэ гүт,—гээд ажал тухайнь һонирхоходомнай:

—Пенсидэ гараһаншье һаа, совхоздоо туһа хээл гээшэб гэжэ ябагдана. Багаһаа хойшо адуун һүрэг эдуулжа ябаһан хадаа үбгэрөөб гээд миин һууха аргамгүй. Тиигээдшье, һүүлэй үедэ манай республика дотор адуун һүрэгые олошоруулха, зүб мүрөөр үсхэбэрилхэ тухай хэлсээн болоно ха юм. Тиимэһээ энэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха дуран хүрэнэ,—гэжэ үбгэн адуушан үнэн зүрхэнһөө мэдүүлнэ.

Урагшаа һанаатай, хүхюун зугаатай Цырен Аюшеевтэ үшөө олон жэлдэ хүнгэн зандаа ажаллажа, нютагайнгаа зоной сэдьхэл баясуулжа ябахыень үнэн зүрхэнһөө юрөөе.

К. Жалсараев.

Хори.

Уран зохёолшодой съезд угтуулан

УРАГШАА ҮРГЭН ЗАМ РУУ

Лопсон Тапхаев Хэрэн горхон аршаантай, Эрхүү мүрэн һалеатай Түнхэн нютагта 1940 ондо түрөө. 1958 ондо аймагай газетэдэ түрүүшынгээ шүлэг толилжо, тэрээнһээ хойшо эдэбхитэйгээр шүлэгүүдые шабадаг, бэшэдэг болоо һэн.

Уншагшадай анхарал татаһан «Арбан юһэтэйб», «Барилга» гэһэн шандааһалиг шүлэгүүдынь үшөө түрэл совхоздоо ажаллажа байхадань гараа бэлэй. Лопсон Тапхаев үргэн олон уншагшадта мүнөө уран гоё шүлэгүүдээрээ мэдээжэ болонхой.

Тэрэ шүлэгүүд соогоо намжаа үргэн талаяа, мүнгэлиг уһата Эрхүү мүрэнөө, нютагаархидайнгаа баатарлиг ажалые гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр магтан дууладаг юм. Тэдэнь ульһатай, уншагшадай сэдьхэлээ дулаасахаар шүлэгүүд. Энэнь Л. Тапхаевай бэлигтэй залуу бэшэгшэ байһыень гэршэлжэ үгэнэ.

Һаяхан Буряадай уран зохёолшодой союзда Л. Тапхаевай суглуулбари зүбшэн хэлсэгдээ. Тэрэнь 1964 ондо амяараа ном боложо гараха юм. 1958 онһоо эхилжэ бэшэһэн аад, мүнөө ном болгон гаргахаяа байхадаа, яһала шадамар, амжалтатайгаар хүдэлдэг поэт гээшэ. Тэрэ номдонь үргэн олон уншагшадта танил бэшэ олон шүлэгүүдынь орохо юм. Гэбэшье тэрэнэй зарим шүлэгүүдынь гол темэтээ амисхаалаа нэгэдэжэ, мүнөө үеын байдалые хүсэд дүүрэнээр харуулжа шадаагүй. Саашадаа шэнэ манай үеын ажабайдал, совет түрүү хүнүүдые харуулһан зохёолнуудые бэшэхэнь лабтай. Мүнөө юрэл поэтическэ үргэн зам руу орожо ябана бшуу.

Шэнэ шүлэгүүдээ нүхэдтөө уншахадань шоглон, «Саяан уулын саһан хайлажа эхилбэ»,—гэлсэдэг. Саяан уулын оройдохи саһан ямаршье наранай элшэдэ хайладаггүй бшуу. Хайлаал һаа, ямар нэгэн гайхамшагта ушарһаа болохо ёһотой. Энээндэл адли мундаргата уулын шүлэгшэ хүбүүн хайлаһан саһанай горходтол аянгатай, олон дуу абажа, Буряадай поэзиин гол ехэ мүрэн руу орожо байһаниинь һайшаалтай».

«Заяа хубиин шэдэлһэн
Замайм эхин энэл даа»,—гэжэ бэшээ бэлэй.

Энэ арюун замдань амжалта хүсэе!

С. Балданов,
багшанарай институдай хүдэлмэрилэгшэ.

Лопсон ТАПХАЕВ

АЖАБАЙДАЛ

Ажабайдал — оройгүй үндэр дабаан:
Азиин сээжэдэ тиимэ уула ургаадүй.
Эрид, эгсүүр, налуушье байха заримдаа,
Эрмэгтэнь тогтон удаан амараагүйб.
Дали-бодолоо холуур дэбеэд, хаһатай
Далан дабхар бэрхэшээл ото дабан,
Эрмэлзэлээ бадарган, зүрхөөр дүүрэн найдалтай
Эсээшье һаа, өөдөөл зүдхэхэдэ—жаргал.
Хангил орьёлой хаяа һүлжэн дамжахадаа,
Халтиржа болохош, тархяа эрьен үндэртэ.
Урмаа мохон урагшагүй хүлөө татаад,
Уруугаа сухаряал һаа, юунэй хүлеэһы мэдэ.
Ажабайдал—барагдашагүй мүнхэ дабаан —
Арадань ходо түүхын тэргэ шэрээтэй.
Замбуулин руу гэшхүүр тэрэ табяад,
Залуу наһан замдаа дуудана гээшэлтай.

☆ ☆ ☆

Соохорхон тэнгэри мүшэдые
Сонхоорнь олоор шунгуулна.
Суг һураһан нүхэдыем
Сохом эдэнэр һануулна.

Мүшэд олон огторгойдо,
Нүхэд олон дэлхэйдэ.
Номин холые шэртэнэм,
Нүхэдөө дурдан шэбшэнэм.

СООЛГО ДЭЭРЭ...

Соолго дээрэ, уһалуур дээрэ
Сооложол байнам соолго.
Һуулгаа табяад хүлеэжэ ойром
Дуулажал байна Ольга,
Солбон хүсэн яһала бии аад,
Согдым үзүүр мохоошог.
Согтой дураяа хэлэжэ ядаа
Өөртэм адли мохоошог.
Мүрэнэй зузаан мүльһэн соорон,
Мүнгэн шэнгеэр сасарна.
Умдаа хүрэһэн малнууд тойрон
Уһа эрин хагшална.
Хүлһөөэ аршанам... Ольга харин
Хүлеэжэ ядан даарана.
Мүрэнэй голоор бууһан жабар
Мүнсэгэр хасарынь таалана.
Соолгоёо түргэн сөөложол байнам.
Сохисо бухэнөө тоолоном.
Соолго мэнэ соорохонь лэ —
Соло дуулана Ольгам.

Эхэ оромнай өөрынгөө баатарые ёһолон хүндэлнэ

Федор Полетаевай гэр бүлынхидтэ шагнал барюулагдаа

Италиин национальна баатарай алдар солодо хүртэһэн совет хүнэй бодото нэрэ һаяхан мэдээжэ болоо. Гадаадын оронойхидой дундаһаа тэрэ гансаараал Италиин Республикын шалгаралгын дээдэ тэмдэгээр — «Сэрэгэй габьяагай түлөө алтан медаляар» шагнагдаһан юм.

Энэ хадаа Рязань шадарай колхозой түмэршэ дархан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагша, гвардеец-артиллерист, гитлеровскэ пленһээ тэрьелжэ Италиин партизануудта ошоһон Федор Андрианович Полетаев байгаа.

Өөрынгөө эрэлхэг зоригто хүбүүндэ Эхэ оромнай ехэ баясхалантайгаар хандана. Ороноймнай баатарнуудай нэрэнүүдэй дунда мүнөө тэрэнэй нэрэ эзэлхэ ёһотойл һууряа эзэлэн тодотоно.

Федор Андрианович Полетаевта Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ һаяхан олгогдоо, январиин 7-до тэрэнэй бүлэдэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамота баярай оршон байдалда барюулагдаба.

СССР-эй Оборонын министерствын заседаниин зал. Эндэ Федор Полетаевай түрэлхид: һамганиинь Мария Никаноровна, хүбүүниинь Михаил, басаганиинь Валентина Федоровна Емельянова, эгэшэнь — Анастасия Андриановна Батова, Михаилай һамган — Валентина Никитьевна Полетаева байгаа.

Италиин Республикын элшэн сайд Карло Альберто Странео, Италиин посольствын дэргэдэхи сэрэгэй атташе бригадна генерал М. Сессич, агаарай-сэрэгэй атташе полковник А. Кумбат, далайн-сэрэгэй атташе нэгэдэхи рангын капитан П. Маинини гэгшэд зал соо байлсаба.

Түрэл оронойнгоо нэрэ хүндын, эрхэ сүлөөгэй түлөө итальян арадай эрхэ сүлөөгэй түлөө Федор Полетаевай эрхим һайнаар байлдаһан тухайнь СССР-эй Оборонын министрэй орлогшо Советскэ Союзай маршал В. И. Чуйков сугларгшадта һануулаа. Удаань, Италиин Республикын элшэн сайд г-н Странео гэгшэдэ хандан тэрэ иигэжэ хэлээ:

— Манай ороной хүнэй габьяае үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө Италиин арадта болон правительствада баясхалан хүргэжэ байһанаа Танаар дамжуулхыемнай зүбшөөгыт. Үнгэрһэн дайнда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан хүн байһан туладаа би иигэжэ хэлэхые хүсэнэб. Наһа бараһан баатарнууд тухай дурасхаал эб найрамдал бэхижүүлхыемнай, шэнэ дайнай аюул тохёолдуулхагүйн тулада али бүхы юумэ хэхыемнай бидэниие бултыемнай уряална.

Ф. А. Полетаевта Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргын олгогдоһон тухай Указые Советскэ Союзай маршал В. И. Чуйков уншаад, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй даалгабаряар гайхамшагта совет патриодой бүлэдэ геройн грамотые барюулаа.

Федор Полетаевай баатаршалга тухай Италиин Республикын элшэн сайд Карло Альберто Странео халуунаар хэлэһэн байна. Ород арадай хүбүүн Полетаев Италиие сүлөөлхын түлөө тэрэнэй партизануудтай зэргэлэн ябажа дайлалдаа. Тиигэжэ хоёр арадай хоорондохи һанал нэгэдэлгын, аха дүү ёһоной холбоо барисаанай мэдэрэл бэхижэн хатуужаһан байна.

«Сэрэгэй габьяагай түлөө алтан медалиие», «Гарибальдийска одые», тэдэнэй дипломуудые Мария Никаноровна Полетаевада элшэн сайд барюулаа.

Үбгэндэнь үндэр хайра олгоһонойнь түлөө Коммунис партида, правительствада, тэрэшэлэн Италиин арадта баатарай һамган баясхалан хүргөөд, дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалхые ехээр эрмэлзэдэг тухайгаа хэлээ.

Үндэр, хүдэр бэетэй солдат һууриһаа бодоно. Тэрэ хадаа эсэгэдээл ехэ адли юм гэжэ хэлсэдэг. Тэрэ В. И. Чуйковто хандаад, иигэжэ хэлээ:

— Нүхэр Советскэ Союзай маршал! Минии эсэгэ тухай халуун үгэ хэлэһэнэйтнай түлөө, манай бүлэдэ һайниие хүсэһэнэйтнай түлөө танда баясхалан хүргэхыемни зүбшөөгыт. Совет Армиин солдат байһан намда эсэгымни дурасхаал ехэ үнэтэй, тэрэнэй нэрэдэ хүрэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаараа би оролдохоб.

Г. Марутов,
ТАСС-ай корр.

Италиин партизануудай дайшалхы туг СССР-тэ эльгээгдэбэ

КРАСНОДАР, январиин 7. (ТАСС-ай корр.). Новороссийскын далайн худалдаа наймаанай портдо «Николаев» гэжэ танкер мүнөөдэр ерэжэ, зогсоһон байна. Эрэлхэг зоригой, алдар солын үнэтэ зүйлые—Италиин партизануудай дайшалхы тугые энэ танкер Италиһаа манай орондо асараа. Энэ туг доро Федор Андрианович Полетаев дайнай үедэ байлдаһан юм.

Суднын капитан А. И. Антоновтой ТАСС-ай корреспондент радиогоор хөөрэлдөө.

— Генуйда Стальено гэжэ кладбищи дээрэ Ф. А. Полетаев хүдөөлүүлэгдэнхэй. Гарибальдийска бригадын партизанууд байһан хүнүүд национальна дайшалхы тугаа Советскэ Союзда бэлэг болгон баяр баясхалантайгаар дамжуулан үгөө. Эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай, эб найрамдалай түлөө энэ туг доро ябажа тэмсэхэдээ Федор Полетаев баатарай үхэлөөр наһа бараа һэн,—гэжэ А. И. Антонов хэлээ.

Энэ үнэтэ зүйл Москва эльгээгдэжэ, Совет Армиин Центральна музейдэ дамжуулан үгтэхэ юм.

Нютагайм басаган

(ЗУРАГЛАЛ)

...эхин. Үглөө… жабар бууж… сар «долёосо… …атуулаадхина. …н час болобо… тооһорон бай… …рагданхай, са… …хушагданхай …бүүр-түүр зу…

…мэ үедэ Ивал… …дахи отделени… …э... Томо шу… …торнь автома… …уд жэрылдэнэ. …аар жолоошод …й хүдэлнэд, мо… …машинаяа хү… …даа гарахаяа…

…ойно хойноһоон «ЗИЛ-150» …сагаан тооһо …жа, бензин, то… …й тэндэ ошоод …шинын нэгыень …ан Ханда Убу… …жо ябаһан бай…

…багаһаа, хүлэг …аа» гэжэ бу… …зүб хэлсэдэг …ри балшархан …ктор, машина… …н хаража, шэн… …агша һэн. Тии… …оншье болоод …лэ тэрэ занша… …ашина носожо …е харабал ээз… …нь ошожо, ту… …г, энэнь, тэ… …б гэжэ байгаад …ирхогшо бэлэй. …хүдөө ажалай …орын лэ «хара» …г байгаа.

…ай тарилгын …йе сеялкэшэн …ригадиртаа хан… …рэнэй тиигэжэ …дэ байһан отде… …гшэ Пурба Ни… …абаад, гайхан…

…эшэ үни удаан …ггүй юм. Тиимэ …хыһаа харанхы …э нойргүй хү… …ко, тооһо шорой… …эн лэ ажал бай… …маргангяар хэ…

…рэжэ, алтан ша… …альган дээрэ…

һамарасагаан хаража байхадаа: «энээхэн шэнииисэ ургуулхада миниишье ажал оролсоол, хубитамни биил даа»,—гэжэ һанахадаа, Ханда бүришье ехээр баярлаһан байха. Ганса сеялкэ бэшэ, энэ трактор шудалжа, жолоодоод туршаһайб гэһэн бодол Хандын толгойһоо гарахаяа болёо бэлэй. Зундаа тракторай косилкада һуугаад, үбһэ сабшаадшье үзөө. Хэһэн юумэдээ нэтэрүү, һүбэлгэн бэрхэ, техникэдэ хорхойтой байһыень нютагаархиниинь, отделениинь хүтэлбэрилэгшэд дары ойлгоодхёо һэн хаш.

— Ханда, шамайе контородо ерэ гэнэ, — гэһэн захяагай ерэмсээр лэ, тэрэ велосипедээ унаад, конторо руу гүйлгэжэ, эрхилэгшын таһалгада орон сасуу:

— Сайн байна, Пурба Нимаевич, та намайе дуудаа һэн гү?,—гээд нүхэр Лубсановта хандаба.

— Сайн, сайн! Дуудаа һэм, танай тиишэ ошохоодоо шамтай уулзаха гэһэн аад, огто сүлөө олдоногүй. Таряа хуряалгашье дүтэлшэбэ, ехэ тухагүй байнабди,—гэжэ хэлэһэнэйнгээ удаа, Пурба Нимаевич бага бодолгото болоһонойнгоо удаа,—харин мүнөө манай отделени гурбан хүе шоферой курсада ябуулха болоод байна. Тиигээдшье шофернууд дуталдажал байдаг ха юм даа. Шинии ошохо дуратай һаашни, шамайе эльгээхэмнай гү гэжэ хөөрэлдөөд байнабди. Юун гэжэ бодонош?—гээд тэрэ асууна.

Иимэ дурадхал дуулаад байхадаа, Ханда баярлахын ехээр баярлажа, «Ошохоб!» гэжэрхёод, бригада тээшээ табилуулаа һэн ха.

Һуража байхада үдэр сагай ошоһониинь мэдэгдэнгүй, зургаан һара хойно хойноһоо һубарилдаһаар үнгэрбэ. Шофёрнуудай курсые һайн сэгнэлтэтэйгээр дүүргэжэ, автомобиль машина жолоодохо эрхэ үгэһэн үнэмшэлгэ хармаангалаад совхоздоо бусаа һэн. Тиигэжэ орёо оньһото автомашина жолоодожо эхилһээр табан шахуу жэл болобо. Энэ хугасаа соо нүхэр Убугунова машинаараа нилээд утахан харгы гаталаа, жаяг заршамтайгаар албаяа дүүргэжэ, нэгэшье донгодолго, зэмэдэ ороогүй юм.

...Нэгэтэ үглөөгүүр

диспетчерскэдэ Хандын ерэхэдэнь, тэндэ һууһан нүхэдынь «Ханда аа, шамаяа амаршалнабди» гэжэ бултааран бодожо, удаа дараалан гарыень бахим баринад.

— Үгы, юун болоод таанад намайе амаршалба гээшэбта, битнай ямар тиимэ гэм зэмэ хээбиб?—гэжэ Ханда тэдэнэй урдаһаа гайханги шарай гарган асууба.

— Харгыда ябахадаа журам эбдэдэггүй, машинаа һайнаар ашагладаг, нарин нягта жолоошон байһан туладашни шамда шэнэ машина тушаажа үгэхэ гэжэ хэлсээн болобо. Иигэжэ холын харгыда ябадаг шофер болохошни,—гэлдэн дарья табяад һэн. Тэд сэхынь хэлэхэдэ, Ханда өөрынгөө жолоодожо ябаһан хуушан машинаһаа хахасаха ехэл дурагүй байбашье, иимэ ехэ этигэл найдабари үзүүлхэдэнь баясажа, баһа арсаха аргагүй байгаа һэн.

Мүнөө Ханда Убугунова «ЗИЛ-150» түхэлэй ашаанай машина даажа абанхай, спиртзаводһоо һаамхай үнеэдтэ эдюулхэ тэжээл шэрэжэ, сүлөө забгүй һөөргэ уруугаа табилуулжал ябадаг юм даа. Совхоздоо суутай энэ жолоошон гансахан урдахи хүдэлмэреэ хараад лэ ябадаг хүн бэшэ, энэ нүхэрнай эрхим спортсмен шуу.

...1954 оной июнь һара... Наран шанха дээрэһээ хайра гамгүйгөөр шарана, нюдэ һаргуулна. Энэ үедэ республика доторнай залуушуулай спартакиада үнгэргэгдэжэ байгаа бэлэй. Городой захада хүдөө аймагуудай тосхон, һууринуудһаа ерэһэн хүбүүд, басагад велосипедээр урилдаанда хабаадаха гэжэ бэеэ зэһэнхэй, эхилхынь хүлеэн ядажа байгаад һэн.

Тэдэнэй дунда минии нютагай басаган—Ханда түрүүшынхеэ энэ мүрысөөндэ хүсэ шадабаряа, солбон бушуугаа туршаха гэжэ тиихэдэ байһыень һанагшаб.

— Ямар хүнүүдээр гүйлдэхэ хүнбиб, бэлэдхэлшье муушаг даа,—гэжэ Ханда хамар дороо гүбэд гээд, бэеэ баринги зогсобо. «Яагаашье хадаа нютагайхидни, нүхэдни эндэ байлсаһаниинь ехэл һайн байна даа» гэжэ тэрэ толгойдоо шэбшэн бодожо, велосипедэйнгээ барюул юундэшьеб шэмхэлбэ.

Уданшьегүй старт соносхогдожо, басагад 25 модоной зайда урилдахаар мордобо. Тиихэдэ Ханда гурбадахи ээлжээндэ табигдажа, урагшаа дабшаба. Халууншье гээшэнь яаха аргагүй. Теэд Ханда зориһондоо хүрэжэ, хамагһаа түрүүлэн бусажа ерээ һэн. Удаань республикын, тиигээд Алас Дурна зүгэй велосипедээр гүйлгэгшэдэй мүрысөөндэ хабаадалсаа, чемпион нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Энэ эрхим спортсмен республикынгаа суглуулагдамал командада оролсожо, 1958—1959 онуудта Москва хотодо болоһон мүрысөөндэ хабаадалсаа, һүүлээрнь Ленинградта болоһон урилдаанда яһала һайн үрэ дүн харуулһан, гурбадахи һуури эзэлһэн юм.

Түрэл республикынгаа 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан велосипедистнүүдэй мүрысөөндэ хабаадалсахаар мүнөө Ханда бэлдэжэ захаланхай.

—Ажалдаашье, спорт дээрэшье һайн амжалтануудые туйлажа, алдар солоёо нэрлүүлжэ ябыш даа, нютагайм басаган,—гэжэ юрөөхэл хүсэл ээзлүүдгүй түрэнэ.

В. Доржиев.

АХИР АНГУУШАН

(Шог онтохон)

Урдань хада агнууриде дуратай нэгэ хүн ажаһууһан юм гэхэ. Нэгэтэ тэрэ хүн агнаха һанаатай шаргал морёо зайдалжа унаад, хотошо нохойгоо хойноо дахууланхай, хүдөө хүбшын хүбөө шэглээд гараба һэн ха. Тиигэжэ ябаһаар Майлын үбэрэй наруулида хонгор шарахан араатын хулганаалжа ябахые харажархиба.

Олзомни одоошье дайралдаба хаяаш гэжэ «һэм» гэһэн ангуушан: «Ухайш даа, яагаа боломоорхон олзо дайралдаба гэсшэб. Ангир шарахан араата алаад, аляахан ганзагадаа уяха аабиб»,—гэжэ бодоһоор дүтэлэн ерэбэ.

Ангуушанай абяа абаһан араата яахаяа байжа үгэхэ бэлэй, нүхэн руугаа шурд гээд, нюдэ сабшаха зуура орошобо. Бодолгото болоһоор ерэһэн ангуушанай толгойгоо үргэжэ харан гэхэдэ, үнөөхи араатань байхагүй. Гайхахын ехээр гайхаһан ангуушанай хашан шаргалаа нэшэ нэшэһээр араатые обёорһон газартаа хүрэжэ ерэхэдэ, шорой нүхэн дээрэ тэрэнэйнь аржагархан мүрнүүдһээ бэшэ ондоо юуншье байбагүй.

Тэрэмнай удаан бодолгото боложо байнгүй, моринһоо буумсаараа ехэл анхаралтайгаар оршон тойрониие хараашалба. Үшөө хэды нүхэнүүд ойгуурнь хонхойлдожо байба. Одоо даа, урмашаһан ангуушан үмдэжэ ябаһан малгайгаа хуулажа, нэгэ нүхыень бүглэжэрхёод, нохойнгоо хүзүүбшэһээ шаргал морёо жолоогоорнь холбожо уяжархиһан бэеэрээ, араатын ороошо нүхэн худар өөрөө гульдаржа орошобо ха.

Харанхы нүхэн соогуур мүлхибэшье, араатые олонгүй арай шамай газар дээрэ гарахадань, нүхэ бүглэгшэ малгайньшье, нохойтоёо орхиһон мориниинышье байхагүй.

Халаг хухы, уй-хай болоһон ангуушан айл зондо арай голтой хүрэжэ ерэһээр: «Майлын шарахан араатын малгайтай ябахыень хараа гүт, минии шаргал мориной нохойтой ябахыень хараагүй гүт»,—гэжэ өөдэгүй ахирхан юумэн хотонһоо хотондо хэсэжэ ябаһан юм гэхэ.

Цыбик-Мит Ванчикова,
Хориин Дунда-Худанай найман жэлэй һургуулиин багша.

ҮХИБҮҮДЭЙ ҮБЭЛЭЙ АМАРАЛТЫН ҮЕДЭ

Гусиноозерск город... Тэрэнэй заха булан газарнуудта түхеэрһэн каток, халтируухайнууд дээрэ үглөөнһөө эхилээд, үдэшэ орой болотор, үхибүүдэй шаг шууяан таһарнагүй... Спортын һургуулиинхид бүришье хүхюунээр амарна.

Тэдэнэр санаар аяншалжа, конькигаар халтиржа гү, али үгышье һаа, боксоор наадажа, волейбол сохижо, махабадаа бэхижүүлнэд...

Уурхайшадай соёлой ордондо 300 гаран хүүгэд элдэб кружогуудай ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсанад.

Хара алта малтагша шахтернуудай үхибүүд үбэлэйнгөө амаралтые сэнгэлиг хүхюунээр үнгэргэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Санаар аяншалга. Шаргаар һолжорнод. Куклын кружогойхид багша К. И. Перебоевагай хүтэлбэри доро хэшээлээ үнгэргэжэ байна.

Ф. Моренецэй
фото, текст.

КОНСУЛЬТАЦИ

Ажал тухай асуудалнуудта

Асуудал: Жэл бүри үгтэдэг ээлжээтэ амаралтаяа уридшалан (авансаар) абажа болохо гү?

Харюу: Ажал тухай хуулиин ёһоор нэгэ газарта таһалгаряагүй 11 һара хүдэлһэн хүдэлмэришэн гү, али алба хаагша ээлжээтэ амаралта абаха эрхэтэй. Зүгөөр жэрмэһэн эхэнэр заатал 11 һара нэгэ газарта хүдэлөөд амаралта абаха бэшэ. Харин жэрмэһэн ябахадаа, нарайлһан хойноо абадаг амаралтатайгаа зэргэшүүлэн тэрэнээ абахадань болохо.

Нэгэ газарһаа дээдэ зургаануудай захиралтаар гү, али партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай дурадхалаар ондоо предприяти болон эмхи зургаанда эльгээгдэһэн хүндэ болзорһоо урид амаралта үгэжэ болохо.

Асуудал: Уушханай ханяадаар үбшэлэгшэдэй больницын хуудаһан ямар гуримтайгаар түлэгдэхэб?

Харюу: Элүүрые хамгаалха эмхи зургаан уушханай ханяадатай болоһон хүниие тусхай санаторидо эльгээжэ, гүрэнэй гаргашаар аргалдаг. Хэдэн шэнээн эндэ аргалуулха болзорынь үбшэлэгшын бэеын элүүрһээ болохо. Энэ ушарые тэрэниие аргалжа байһан врач, санаториин главна врач тодорхойлхо.

Үбшэлһэн хүндэ санаторидо аргалуулһан бүхы үедэнь больницын хуудаһан бэшэгдэжэ үгтэдэг. Хэрбээ үбшэлэгшые инвалид гэжэ ВТЭК-гэй тодорхойлоогүй сагтань больницын хуудаһан саашадаа үргэлжэлүүлэгдэнэ. Уушханай ханяадаар үбдэһэн хүнэй хүдэлжэ байһан газарынь, дүүргэжэ байһан тушаалынь 12 һарын туршада хүсэндөө байха.

Больницын хуудаһан хадаа эгээл үбшэлжэ эхилһэн сагһаань хойшо эдэгэтэрнь гү, али инвалидта гаратарнь түлэгдэхэ байна. Хэрбээ хүдэлмэрилэгшэ инвалид байгаад, гүрэнэй пенси гү, али саг зуура ажал хэжэ шадахаа болиһоной туһаламжа абадаг байгаа һаань, больницын хуудаһанда дараалан хоёр һараһаа, тиихэдэ жэл соо бүхыдөө гурбан һараһаа дээшэ бэшэ түлбэри үгтэхэ жэшээтэй.

Асуудал: Жэрмэһэн эхэнэрнүүд ямар хүнгэлэлтэтэйб?

Харюу: Нэн түрүүлэн хүдэлжэ байһан газарайнь захиргаан КЗОТ-ой 132 статьягай үндэһөөр бэеынь элүүрые, хэжэ байһан хүдэлмэриинь хараадаа абажа, хүнгэн хүдэлмэридэ оруулха зэргэтэй. Зүгөөр хуушан ажалайнь түлөөһэн зангаараа үлэхэ ёһотой. Тиихэдээ һүүлшын 6 һара соо олоһон салингынь хамтадхажа гаргаад, дундаа зэргэдэ оруулагдаха байна.

Асуудал: Үхибүүнэй түрэхэдэ абадаг туһаламжа хэндэ, ямар болзор соо үгтэхэб?

Харюу: Иимэ туһаламжа гүрэнэй социальна страхованиин мүнгэнһөө үгтэдэг. Нарай үхибүүндэ хэрэгтэй болодог юумэ абахын тула 12 түхэриг, үхибүү эдеэлүүлхэ хэрэгтэ 18 түхэриг — иимэ хэмжээнэй нэгэ дахин үгтэхэ туһаламжа болоно.

Тус туһаламжые үхибүүнэй түрэһэн эхэ гү, али эсэгэнь абаха эрхэтэй. Зүгөөр туһаламжа абагшын һарын салин 50 түхэригһөө дээшэ бэшэ байха, тиихэдэ үхибүүнэй түрэһэн сагһаа урда тээ эрхэ бэшэ тус газартаа гурбан һараһаа доошо бэшэ хүдэлһэн ажалай стажтай байха ёһотой.

Юумэ абахын тула үгтэдэг 12 түхэриг, тиихэдэ эдеэлүүлхэ хэрэгтэ үгтэдэг туһаламжын 10 түхэригынь үхибүүнэй мүндэлһэн дары, тусхай документ барихадань үгтэхэ, үлдөөшэ 8 түхэригөө үхибүүнэйнгээ таба һаратай болоходонь абаха.

Хэрбээ эхир үхибүүд түрэбэлнь, тус тустань дээрэ хэлэгдэһэн туһаламжа дүүрэн үгтэхэ. Туһаламжа абахын тула хүдэлжэ байһан албандаа түрэлхид үхибүүнэй түрэһэн тухай үнэмшэлгэ, хаана ажаһуудаг тухай, мүн салин хүлһэнэй хэмжээн болон стаж тухай справкануудые бариха уялгатай.

Асуудал: Хүдэлмэриингөө үедэ нарай үхибүүгээ эдеэлүүлхынь тула эхэ хүндэ ямар гуримтайгаар забһарлалга үгтэхэб, хайшан гэжэ ажалынь түлэгдэхэб?

Харюу: Долоон часай хүдэлмэриин үдэртэй байбалнь, хоёр дахин 30—30 минутын забһарлалга үгтэхэ. Амаралтын, һайндэрэй урдахи үдэрнүүдтэ нэгэ дахин забһарлаха ушартай. Гэр байрынь хүдэлжэ байдаг газарһаа холо байгаа һаань, хоёр забһарлалгые хамтаруулаад, үдын эдеэлгэнэй үедэ гү, али хүдэлмэриин үдэрэй эсэстэ үгэхэдэ болоно. Иимэ забһарлалга үхибүүгээ искусственнаар эдеэлүүлдэг һаань, юһэ һарын туршада үгтэнэ.

Үхибүүгээ эдеэлүүлдэг забһарлалга хадаа хүдэлмэриин үдэртэ оруулагдажа, сүм түлэгдэхэ зэргэтэй.

Асуудал: Хүдэлмэриин бэшэ сагта хүдэлмэрилэгшэ түймэр сарахадаа гэмтэһэн байг, тэрэ түлэгдэхэ гү?

Харюу: Ниитыншье, хүнэй хубида хабаатайшье алибаа зөөри аршалхын түлөө түймэр унтараалганда хабаадаһан ушар болбол совет гүрэнэй эрхэтэн байһан нангин уялгаяа дүүргэһэн удхатай. Тиимэ тула түймэр саралганда хабаадахадаа гэмтээ һаа, тэрэ ажал дээрээ байгаад осолтоһонтой адли. Тиимэ тула үбшэлжэ байһан үедөө больницын хуудаһаар салингаа зуун хуби абаха ёһотой.

Асуудал: Хүдэлжэ байһан газарай захиргаан хүдэлмэрилэгшые хуулита сагһаа үлүү гаратар ажаллуулха эрхэтэй гү?

Харюу: Тиимэ эрхэ байхагүй. Аргагүй шухала үеын тохёолдохо-

до хүдэлмэр[...] болодог. Зүгө[...] тайлбаряар [...] Тиихэдэ нэг[...] хүдэлһэн хэ[...] чаһаа дээш[...]

Асуудал: [...] дал хээд, зал[...] дэ орожо, ж[...] дэлжэ байга[...] һаа даруулха[...] хойшодоо ям[...]

Харюу: Зал[...] та байһан, т[...] байгаад, гэмэ[...] һэн болзор а[...] гүй. Энэ хүг[...] та абаха эрх[...]

Хэрбээ сүү[...] жэшээтэ һайн[...] рээ хүдэлһэн [...] харюусаһан [...] оруулха туша[...] шиидхэжэ шад[...]

Асуудал: М[...] гөөр захиргаа[...] доо хүдэлмэр[...] гү?

Харюу: Үй[...] баатай хэрэгэй[...] мэрилэгшые [...] дээшэ бэшэ) [...] гүйгөөр захирг[...] ридэ ябуулхад[...] профгруппорг [...] гоор шиидхэг[...] нууд профсою[...] шөөлгүйгөөр п[...] гаанһаа гарга[...] хүдэлмэридэ о[...] байна. Тиихэ[...] талаар зэмэш[...] доггүй. Эдэ [...] союзай органой [...] хэрэгтэй.

Культурын [...] профсоюзай об[...]

Һайндэрэй шанда хүрп[...]

«Байгалай үмэнэхи үбэлэй» һайндэртэ зорюулагдаһан шайбатай хоккей наадалгаар Улаан-Үдын Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ нэгэ үдэрэй мүрысөөн һаяхан үнгэргэгдэбэ. Уларилай хэды хүйтэн байбашье эндэ спортдо дуратайшуул олон байгаа. Мүрысөөндэ «Динамын» I, «Байгал», ПВЗ-гэй «Локомотивай»-I, «Энерги», ПВЗ-гэй «Локомотивай»-II команданууд хабаадалсаһан байна.

Хамагай түрүүндэ «Динамын» I команда «Энерги» бүлгэмэй спортсменүүдтэй уулзаа. Тиихэдээ динамынхид нүгөөдүүлдээ орходоо булюугаар наадажа, 10:2 тоотойгоор энергиинхидые илаа. Удаань ПВЗ-гэй «Локомотивай» I команда «Байгал» командатай уулзаба. Эдэ хоёр команда шангаар тулалдаа. Тэрэнэй эсэстэ нааданиинь талмайн эзэдэй илалтаар 2:3 тоотойгоор дүүрэһэн байна. Хахад финальна уулзалгада «Динамын» хоккей наадагшад паровозо-вагонно заводой хоёрдохи командые шүүгээ. Тэдэнэр локомотивайхидай ворота руу дүрбэн шайба оруулаа. Нүгөөдүүлынь нэгэшье тоотой болоогүй.

Финалда «Динамын» I команда «Байгал» хоёр гараба. Байгалай үмэнэхи үбэлэй һайндэрэй нэрэтэ шан абахын түлөө тэмсэхэ эрхэ тэдэнэртэ тудаа. Хүрэһөөр динамынхид һайнаар наадажа, шанга добтолго хэһэн байха юм. Тэдэнэр «Байгал» командын воротада хэдэн удаа дүтэлөө. Гэбэшье, тоотой боложо шадаагүй. «Байгалай» хоккей наадагшад өөһэдынгөө зоно тээшэ хэды хашагдабашье хирэ хирэ болоод сүлөө ороно. Ехэнхидээ өөһэдынгөө воротае хамгаалжа мэдээ. Тиигэһээр байтараа урагшаа дабшажа, динамынхидай воротада ойртоод абана. Добтолгонуудайнгаа нэгэндэ динамынхидайнгаа вор[...]жэ «Байгалай» [...] 1:0 тоотой болоб[...] лиһоо гаража, за[...]

Хоёрдохи хори[...]га хоёр талаһа[...] үнгэрөө. Байгалай[...] воротариие үшөө [...]та сооһоо гаргах[...]

Динамынхид ш[...] мэдэржэ, эршээ[...] хаба. Командын [...] «Байгал» бүлгэмэ[...] ворота руу хар[...] жорхёо. Удаань [...] байгалайхид өөһэ[...] алдаба. Судьягай [...] наадан 2:2 тоотой[...]ха юм. Иигээд ба[...] дүримэй ёһоор ил[...] түлөө команда [...] шайба сохилго хэ[...]дэ динамынхид [...] тоотойгоор дүүрэб[...]

Тиигэжэ «Дина[...]манда Байгалай [...] һайндэрэй кубок [...] түрүүшынхеэ бии[...]хи һуурида «Байг[...]дагшад гараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [...] команда.

ХИЛЫН САА НАҺАА

КПСС сэсэ мэргэн байһанаа харуулба

СОФИ, январиин 8. (ТАСС). «Эб найрамдалай ба социализмын илан мандахын түлөө коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлэебди» гэһэн «Правда» газетын редакционно статьяе Болгариин мүнөөдэрэй бүхы газетэнүүд хэблэн гаргаба.

Болгариин коммунистнууд болон ороной ажалшад тус статьяе тон һонирхолтойгоор угтаад, гүйсэд дэмжэнэ.

—Манай заводой коллективэй олон тоото хүдэлмэришэд болон алба хаагшад «Правда» газетын редакционно статьяе уншаад байхадаа, Советскэ Союзай коммунис партиин сэсэ мэргэнээ харуулһаниие ба газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахиха, бүхы хүн түрэлтэнэй хуби заяан тухай ехэ оролдолго гаргаһаниие мэдэржэ байна,—гэжэ Г. Димитровой нэрэмжэтэ паровоз болон вагон бүтээдэг заводой партийна комитедэй секретарь Никола Николчев ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

ООН-ой Генеральна Секретарь У Танда СССР США хоёрой эльгээһэн хамтын бэшэг

НЬЮ-ЙОРК, январиин 8. (ТАСС). ООН-ой Генеральна секретарь У Танда СССР США хоёрой эльгээһэн хамтын бэшэг эндэ толилогдобо. СССР-эй гадаадын хэрэгэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецовой болон ООН-дохи США-гай хододоо байдаг түлөөлэгшэ Э. Стивенсоной гараа табиһан январиин 7-ой бэшэг соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Хүндэтэ господин Генеральна Секретарь!

Мэнэ һаяшаг Карибска далайда болоһон эб найрамдалда ехэ аюулта байдалые зайсуулха талаар манай правительствануудта туһа хүргэһэнэйтнай түлөө Советскэ Союзай правительствын болон Америкын Холбоото Штадуудай үмэнэһөө танда баяр хүргэнэбди.

Тэрэ хэрэгһээ шалтагаантай бүхы асуудалнуудые манай правительстванууд гүйсэд шиидхэжэ шадаагүйшье һаа, өөһэд хоорондоо үгээ ойлголсожо, тэрэ аюулта байдалые гуримшуулха тухай хэлсээ хэһэнээ, тэрэ хэлсээгээ саашадань бэелүүлхэ байһанаа хараадаа абажа, мүнөө үедэ энэ асуудал Аюулгүйн Соведэй анхарал хандуулжа байһанайнь хэрэггүй болоо гэжэ тоолонобди.

Тэрэ хатуу шанга байдалһаа шалтагаалһан дайнай аюулые зайсуулха талаар абтаһан хэмжээнүүд хоёр гүрэнэй хоорондо бии байһан бусад арсалдаата асуудалнуудые гуримшуулха ябадалда туһалха, саашадаа дай һүжэрөөжэ болохо түгшүүритэ байдалые һулаaруулха гэжэ Советскэ Союзай правительство болон Америкын Холбоото Штадууд найдаһан тухайгаа мэдүүлнэ».

„Правда“ уласхоорондын дүй дүршэлэй дүн гаргаба

КОПЕНГАГЕН, январиин 8. (ТАСС). Даниин бүхы газетэнүүд «Эб найрамдалай болон социализмын илан мандахын түлөө коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлэебди» гэһэн «Правда» газетын редакционно статьягай найруулгые томо гаршагтайгаар толилон гаргаба. «Энэ статья хадаа уласхоорондын һүүлшын жэлнүүдэй коммунис хүдэлөөнэй дүй дүршэлэй дүн гаргаба» гэжэ «Ланд ог Фольк» газетэ тэмдэглэнэ.

«Мүнөө үедэ амгалан ёһоор зэргэ оршон һууха гээшэ тон зүб зам болоо гэжэ Москва һанамжална» гэжэ «Политикн» газетэ бэшэнэ.

Йеменэй президентын мэдүүлгэ

КАИР, январиин 8. (ТАСС). Йеменэй республикада Саудовска сэрэгүүдэй эсэргүү добтолтоёо үргэлжэлүүлһээр байһан тушаа Йеменэй президент ба зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главнокомандалагша ас-Саляль үсэгэлдэр мэдүүлгэ тунхаглаба. Йеменскэ правительство хадаа өөрынгөө газар дээрэ орохо һэдэлгэ хэһэн хүлһэнэй гадаадын сэрэгүүдэй добтолгодо болон хаанаһаашье ерэһэн али бүхы эзэрхэг түримхэй добтолгонуудта хатуу сохилто үгэхэ гэжэ ас-Саляль мэдүүлгэ соогоо тэмдэглэнэ.

Зүблөөн нээгдэбэ

УЛААН-БААТАР, январиин 8. (ТАСС). Эндэ Монголой Арадай революционно партиин зарлаһан соёл сурталай хүдэлмэринүүд тушаа зүблөөн мүнөөдэр нээгдэбэ. Тэрэ зүблөөндэ мянга гаран хүн хабаадалсана.

МНРП-гэй ЦК-гай уряалаар ерэһэн КПСС-эй ЦК-гай секретарь Л. Ф. Ильичев толгойлогшотой КПСС-эй делегаци тус зүблөөн дээрэ байлсана.

Н. С. Хрущевой элидхэл Коломбодо хэблэгдэн гаргагдаба

КОЛОМБО, январиин 8. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой Верховно Соведэй сесси дээрэ хэһэн «Уласхоорондын мүнөөнэй байдал ба Советскэ Союзай гадаадын политика» гэһэн элидхэлые тусхай брошюра болгон англи хэлэн дээрэ хэблэн гаргаба.

„Сахилгаан“ гэһэн тэмдэгтэй мэдээсэлнүүд

НЬЮ-ЙОРК, январиин 7, (ТАСС). Америкын телеграфна агентствэнүүд Москвада байдаг корреспондентнүүдэйнгээ «Правдада» хэблэгдэһэн «Эб найрамдалай ба социализмын илан мандахын тулада коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлэе!» гэһэн редакционно статья тухай мэдээсэлнүүдые «Сахилгаан» тэмдэгтэйгээр дамжуулна. Советскэ Союзай компарти аха дүү коммунис партинуудтайгаа арсалдаата асуудалнуудаа хамтын хэлсээ хэжэ гуримшуулха хүсэлтэй байна гэжэ хэлэгдэһэн үгэнүүдыень ЮПИ агентствын корреспондент Коренголи онсо тэмдэглэнэ.

Мунонго сэрэг суглуулжа байна

ПАРИЖ, январиин 7. (ТАСС). Хойто Родезиин хилэдэ дүтэхэнэ байһан Мокамбо гэжэ газарта шэбээлһэн Катангын дотоодын хэрэгэй «министр» Мунонго ээлжээтэ заналта мэдүүлгэ хэхэ зуураа, Катангын бүхы хүн зон булта бэеэ солдатби гэжэ тоолоод, Катангые Конгын бусад газар дайдатай ниилүүлхэ гэһэн ябадалда бүхы арга боломжоороо эсэргүүсэхэ ёһотой гэһэн захиралта үгтэбэ гэбэ.

Франс пресс агентствын корреспондентын хойто Родезиһээ мэдээсэһэнэй ёһоор, ООН-ой сэрэгүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ премьер-министр Рой Веленский толгойлогшотой Родезиин болон Ньясалендын федерациин правительство туһалха юм гэжэ Мунонго мэдүүлбэ.

Үбшэниие эмшэлэлгэ США-да олзын хойноһоо шунахайрһан хэрэг мүн

Американец Джоф Чендлер гэгшэ үбшэлөөд, Лос-Анжелос городой захын «Калвер-Сити» больницада ороһон байгаа. Тэрээндэ операци тон һайнаар хэгдэһэн юм Тиибэшье Чендлер наһа барашоо, юуб гэхэдэ, операци хэжэ байхадаа инфекци оруулагдашаһан байгаа ха юм.

Энэ ушар Америкын олониитэдэ мэдэгдээд, «Калвер-Сити» больницада шалгалта хэжэ үзэхэдэ, ариг сэбэр байлгын 23 дүрим сахигдадаггүй, хирургическа зэбсэгүүдые арюудхалга хэгдэдэггүй байһаниинь элиржэ гараба.

«Калвер-Сити» США-дахи мянга гаран үмсын больницануудай нэгэн болоно. Тэдэнэй эзэд үбшэнтэнэй тала харахын орондо, яажа эдэ үбшэнтэдэй хармааһаа шадаал һаа, доллар ехээр абахаяа оролдодог. Больница бүхэн лаборатори муутай, заримаиинь рентгенэй кабинедшьегүй байгаашье һаа, тэрэнь муугаар түхеэрэгдэһэн байдаг. Үмсын больницада хүндэ үбшэнтэниие оройдоо абадаггүй. Врачнууд хүнгэхэн эмнэлгэтэй үбшэнтэниие аргалха дуратай байдаг: мухар гэдэһэнэй хабдар, юмэрхэй гү, али бахалуурай булшархай отолжо хаяха г. м. иимэ хүнгэн операци хэхэдэ олзотой, бэлэн байна бшуу, юундэб гэхэдэ, рентгенээр хараһанай, эм домой, операци хэһэнэй, харууһалһанай түлөө гээд, ехэхэн доллар богони саг соо суглуулжа болохо байна ха юм.

«Сатердэй ивнинг пост» журналай мэдээсэһэнэй ёһоор, хэбтэриин бэшэ зониие больницада хэбтүүлдэг, больницада оруулагдаһан бүхы зоной табанайнь нэгэ хуби хэбтэриин бэшэ зон гэжэ хэлэгдэнэ.

«Зуд болоходо нохой таргалха...» гэһэндэл Америкын юрын зоной үбшэ зоболонгһоо эм гаргадаг компанинууд олзо бэдэрнэ. Эм гаргалгые эзэрхэн гартаа бариһан хэдэхэн компанинууд эмэй сэн дээшэлүүлжэ, хэдэн зуун миллион доллар олзо үбэртэлнэ.

Эмэй, больницада орожо аргалуулгын үнэтэй байһан дээрэһээ юрын америкынхид аргалуулха болоходоо эдихэ хоолоо хаһаха баатай болодог. Жэл соо, дунда зэргээр тоолоходо, нэгэ бүлын 350 доллар медицинскэ харууһалалгада гаргашалха байгаа һаа, Америкын бүлэнэрэй гурбанай хоёр хубинь тэрэниие түлэжэ шадахагүй байна. Америкын врачнуудай комиссиин хүн зоной дунда һайса шалгалта хэһэнэй дүнгүүд хадаа медицинскэ туһаламжа бүгэдэндэ үзүүлэгдэдэггүй, ехэ туһаламжа абаха ёһотой хүгшэд, хүүгэд болон үгытэйшүүл муу, заа зуухан медицинскэ туһаламжа абадаг гэжэ харуулаа.

Негрнүүд ба сагаан бэшэ арһатай зон илангаяа хүндэ байдалда байна. Эдэ зоной ажаһуудаг городой захын харанхы углуу шанаанууд хадаа уушханай ханяаданай дэлгэрдэг, тон олон хүүгэдэй үхэлгын газар болоно. Холбоото Штадуудта сагаан бэшэ арһатай 100 мянган зон сооһоо уушханай ханяаданһаа боложо 17,6 хүн (сагаан арһатанһаа—6,6), грипп болон уушханай хадхаляаһаа боложо 62,5 хүн (сагаан арһатанһаа—32,5) үхэнэ. Негрнүүд хара арһатай байһандаа аргалуулха эрхэгүй юм.

Медицинскэ харууһалалгын иимэ муу байдалда байгаашье һаа, Америкын хархис ябуулгашад арадай элүүрые хамгаалхын тула ямаршье хэмжээ абадаггүй байхаһаа гадна, элүүрые хамгаалгада гүрэнэй зөөри һомололгодо һаад ушаруулжа байдаг.

США-гай конгресс жэлһээ жэлдэ хэдэн арбаад миллиард доллар буу зэбсэг бэлдэлгэдэ гаргашалхын түлөө дуугаа үгэдэг аад, үтэлэгшэдтэ медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ хуули гаргахаһаа арсадаг байна. Жэшээлэн хэлэбэл, 65-һаа дээшэ наһатайшуулда социальна тэдхэмжын жасаһаа туһаламжа үзүүлхэ гэһэн президентын оруулһан хуулиин проектые үнгэрэгшэ оной июль һарада конгресс ехэнхи дуугаар болюулжа шадаһан байна. Иигэжэ конгресс медицинын талаар олзын хойноһоо шунахайрагшадые хамгаалжа, үтэлэгшэдтэ багаханшье медицинскэ туһаламжа үгэхэгүй гэжэ шиидхэбэри абаа.

Шэнэ совет

• Улаан-Үдэ хотын горсоведэй элүүрые хамгаалха таһагай дэргэдэ яслиин хүдэлмэрилэгшэдэй шэнэ совет байгуулагдаба.

— Соведэй уялгань юуб гэхэдэ, нэн түрүүн яслиин хүдэлмэрилэгшэд, түрэлхидтэ үхибүүдээ хүмүүжүүлгэдэнь туһаламжа үзүүлхэ байна,— гэжэ тус соведэй түрүүлэгшэ У. Прокопьева мэдүүлнэ.

«Яслиин хүдэлмэрилэгшын нэгэ үдэр» гэһэн һонирхолтой хөөрэлдөөн соведэй үүсхэлээр һаяхан үнгэргэгдөө. Сугларагшад врач Барбас, үхибүүдэй яслиие даагша Перевалова, Семкина гэгшэдэй эмхидхэһэн хүүгэдэй эдеэ хоолой выставкэ һонирхожо хараа.

Врачнууд Горбунова, Фокина гэгшэд жаахан үхибүүдые хайшан гээд эдеэлүүлхэдэ зохид һайн байдаг бэ гэһэн лекци түрэлхидтэ уншаһан байна.

Гидрометбюрог[...] ёһоор, мүнөөдэр [...]най бага зэргэ ү[...]то аймагуудта са[...] зүгһөө һулаха[...] Улаан-Үдэ город[...] 30, үдэртөө 17—[...] болохоор багсааг[...]

Январиин 11—[...] республика дотор[...]ха, саһа шуурган[...] бүхэнһөө һулаха[...] Һүниндөө 25—30[...] градус хүйтэн ба[...]

Редактор
Ц. Ц. [...]

Манай адрес, телефон[...]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Лен[...]
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. ред[...] ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизн[...] —24-74, сельского хозяйства, советского строитель[...]ры—47-59, промышленности, транспорта, инфор[...] литературы и искусства—34-05, писем и рабсель[...] отдел переводов и корректорская—35-95, бухга[...] Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министерст[...] Бурятской АССР.
Н00318. За[...]

[...]РЯАД ҮНЭН
[...] нюур
[...]варин 10.